

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంఘిక సంక్షేమ గురుకుల విద్యాలయాల సంస్థ

తెలుగు దివ్యెలు -2

పదవ తరగతిలో 60 మార్కుల సాధన కోసం

స్టడీ మెటీరీయల్

* పరిచిత గద్యాలు* కవిపరిచయాలు,*ప్రక్రియలు-నేపథ్యాలు, *పాత్రలస్వభావాలు, *నినాదాలు - సూక్తులు, *లేఖలు, *అలంకారాలు , * పర్యాయ పదాలు

*ప్రకృతి వికృతులు * నానార్థాలు * వ్యుత్పత్త్యర్థాలు * జాతీయాలు * సంధులు * సమాసాలు * ఆధునిక భాషాపరివర్తనం * వ్యరేకార్థక క్రియలు

*సంశ్లేష్ట వాక్యములు * కర్తరి కర్మాణి వాక్యములు * సామాన్యవాక్యములు రకాలు.

జానపదుని జాబు

1 నెచ్చెలీ!

క్షమిస్తావనే అనుకోంటున్నాను. లేఖ ఆలస్యమైంది. ఆలస్యానికి కారణం లేకపోలేదు. మీ పట్నాల్లోలాగ కాలం కరకట్టుగా నడవదు మా పల్లెల్లో, ఈవేళ నిరుద్యోగం అయితే రేపు తీరికలేని పని - మళ్ళీ ఆ మరునాడు పని మందం - ఈ విధంగా ఉంటుంది. స్థితి. అందుచేత స్థిరంగా ఈ వేళ ఇది చేయాలి - ఆవేళ అది చేయాలి - అని కార్యక్రమం తయారు చేసుకొనడానికి ఏమీ అవకాశ ఉండదు.

గ్రామాల్లో సాధారణంగా ఉండే ఈ అస్థిరభావమే నీకు లేఖ రాయడం ఆలస్యం చేయించింది. కాలం చాలా విలువైంది. గ్రామాలు ఈ విలువ గ్రహించడానికి ఇలాంటి ఆ స్థిర స్వభావం తోలాగి. మొన్ననే నీకు లేఖ రాయాలని అనుకొన్నాను. కాని, ఆ వేళ అంతా పని. ఒక్క క్షణమైనా తీరుబడి అయింది కాదు. ఆ రాత్రి రాయాలని కలమూ, కాగితమూ పట్టుకొని దీపంబుడ్డి దగ్గర కూర్చున్నాను. 'కిరసనాయిలు పొగ కళ్ళలో పడుతోంది. కళ్ళు జబ్బు చేస్తాయి' అని మాయమ్మ అన్నది. 'పొద్దస్తమానము పని చేశావు, పడుకోకూడదా? అన్నారు మామయ్య

'అన్నోయ్! ఈ లెక్క చెప్పి పడుకో అంటూ పలక తీసుకొని వచ్చింది మా చెల్లి. అది రూపాయల గుణకారం లెక్క లెక్క చెప్పుతున్నాను. 'రూపాయల్ని అణాలు చేయాలంటే ఏమి చేయాలి?' అన్నాను. మా చెల్లి ఆలోచిస్తోంది. 'దురాణం మీదికి తీసుకువెళ్ళి మార్చాలి" అన్నాడు మా తమ్ముడు 'కాదు, పదహారు పెట్టి గుణించాలి' అన్నది మా చెల్లి. మాయమ్మ మా తమ్ముడి పక్షం అయింది. అయితే ఈ రూపాయిని గుణించి అణాలు చేయి' అంటూ ఒక రూపాయిని దొర్లించింది మా చెల్లి దగ్గరికి. నాకు ఆశ్చర్యం కలిగింది.

ప్రశ్నలు:

- అ) కాలం ఎక్కడ కరకట్టుగా నడవదు?
- ఆ) లేఖ ఆలస్యానికి కారణం ఏమిటి ?
- ఇ) రాత్రి లేఖ రాయాలని కలమూ, కాగితమూ పట్టుకొని జానపదుడు ఎక్కడ కూర్చున్నాడు?
- ఈ) ఈ లెక్క చెప్పి పడుకోకూడదా అని ఎవరన్నారు?
- ఉ) ఈ గద్యములోని జాతీయం ఏది?
- ఊ) పై గద్యములోని మాటలు ఎవరు ఎవరితో అన్నారు?
- ఋ) తమ్ముడి పక్షం వహించినది ఎవరు?
- బూ) పొద్దస్తమానము పనిచేసినది ఎవరు?
- ఎ) అస్థిరభావము ఎక్కడ కనిపిస్తుంది?
- ఏ) జానపదుని తమ్ముడు ఏమన్నాడు?
- ఐ) రూపాయిని గుణించి అణాలు చేయి' అంటూ ఒక రూపాయిని దొర్లించింది ఎవరు?
- ఒ) పై గద్యములో ఎన్ని పాత్రలున్నాయి?
- ఓ) "కిరసనాయిలు పొగ కళ్ళలో పడుతోంది. కళ్ళు జబ్బు చేస్తాయి" అని ఎవరు ఎవరితో అన్నారు?
- ఔ) జానపదుడు చెప్పి లెక్క ఏమిటి?
- క) క్షమిస్తావనే అనుకోంటున్నాను. ఈ మాట ఎవరు ఎవరితో అన్నారు?
- ఖ) గ్రామాలు దేని యొక్క విలువను తెలుసుకోవాలి?
- గ) ఏదీని ఆర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

2. మిత్రమా! చదువుకొన్నవాళ్ళంతా తమ కష్టపలాన్ని తింటూ పట్నాలలో సౌఖ్యాలు అనుభవిస్తూ, కులుకుతూ ఉండడం చూసి పల్లెటూళ్ళు కన్నీరు విడుస్తున్నవి. గ్రామోద్ధరణం అంటూ పత్రికల్లో రాసుకొంటే పనికాదు. ఉపన్యాసాలిస్తే పని కాదు. రోడ్ల వెంట మోటారు కార్లలో నాలుగుసార్లు తిరిగి నాలుగు వందలు భత్యాలు కొడితే పనికాదు. అవన్నీ రూపాయిని పదహారు చేత గుణించినట్లే వ్యర్థాలు. కాగితం మీద కోట్లు కోట్లు సంఖ్యలు వేసుకొని 'ఇంత ధనం ఉంది నాకు' అని సంతోషించడం ఎలాగో అవన్నీ అలాగే,

ఈ ఊహ ఆ క్షణంలో తట్టింది నాకు. ఆశ్చర్యం కలిగింది. ప్రజా సముదాయం కోరే ప్రత్యక్షఫలం ఆడంబరం కాదు. అంతట్లోకే 'వరికుప్పచేలో నీరుపడ్డది, నీవు రావాలి' అంటూ వచ్చాడు. ఒక రైతు కోటయ్య. ఆవేళ నీకు లేఖ రాయడానికి వీలే

ప్రశ్నలు:

- అ) "వరికుప్పచేలో నీరుపడ్డది" అని ఎవరన్నారు?
- ఆ)-పై గద్యములో మిత్రమా! అంటే ఎవరు?
- ఇ) ప్రజాసముదాయం కోరే ప్రత్యక్ష ఫలం ఏది ?.
- ఈ) ఉపన్యాసాలిస్తే పత్రికలలో రాసుకొంటే జరగనిది ఏది?

ఉ) కృష్ణపలాన్ని తింటున్నది ఎవరు?

ఉ*) పట్నాలలో సాక్షాలు అనుభవిస్తున్నది ఎవరు?

ఋ) వరికుప్పచేలో నీరుపడ్డది, నీవు రావాలి' అంటూ వచ్చినది ఎవరు?

ఋ) పత్రికల్లో రాసుకోంటే, నాలుగు వందలు భత్యాలు కొడితే పనికానిది ఏది?

ఎ) పై గద్యంలో మిత్రమా! అని కవి ఎవరిని సంబోధించాడు?

ఏ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి..

3. సఖా! కష్టం ఒకళ్ళది, ఫలితం మరొకళ్ళది. పేదల నోళ్ళుకోట్టి, కడుపులు మార్చి ఉన్నదంతా ఉడుక్కుపోయి ఏమి చేస్తారో తెలుసా? చంకులలోనూ, ఇనుప పెట్టెలలోనూ కుప్పలు పోసికొని కూర్చుని అనుభవిస్తారు సర్వభోగాలూను ఎప్పుడు తొలకరిస్తాది అని కళ్ళు విప్పి కని పెట్టుకొని ఉండి ఎప్పుడు కాలువకు నీరు వస్తాది అని రాత్రింబవళ్ళు మననం చేసి మందుని, విత్తనాలు చల్లి - నీటి కొరకూ కూలి కొరకు ఇతరులలో పోటీలు పడి-ఆకుమళ్ళు పశువులు తొక్కితినవేయకుండా రాత్రింబవళ్ళు. పొలాలలోనే, వట్టి నేలనే పండుకొని కావలా కాసి కుట్టే జెర్రిలకూ, పొడిచే తేళ్ళకూ, కరిచే పాములకూ శరీరాన్ని అర్చిస్తూ -విసుగూ విరామమూ లేకుండా పొలాలకు నీరు పెట్టి, దున్ని, ఊడ్చి వర్షం అనక, బాడి బందలు అనక పైరుల్ని నిత్యమూ చూస్తూ కాస్తూ ఎరువులు వేసి, కలుపులు దీసి, పంట పండించి పంటను ఎలుకలు, చిలుకలు తినివేయకుండా. జాగ్రత్త చేసి -పంటను జైలు చేసి - ధాన్యం రాసులు పోసి తమ కడుపులు కాలుతూవున్నా, కన్నీళ్ళు కారుతూ ఉన్నా -

ప్రశ్నలు:

అ) "సఖా కష్టం ఒకళ్ళది, ఫలితం మరొకళ్ళది" అని అన్నదిఎవరు?

ఆ) పై గద్యంలో ఇనాందారులు" అంటే ఎవరు?

ఇ) పై గద్యములో ఉన్నటువంటి జాతీయాలను గుర్తించండి?

ఈ) రైతులు ఎవరికి శరీరాన్ని అర్పిస్తారు ?

ఉ) రైతులు దేనికోసం కళ్ళు విప్పి కని పెట్టుకొని ఉంటారు?

ఉ*) రాత్రింబవళ్ళు రైతులు దేని కోసం మననం చేస్తుంటారు?

ఋ) రైతులు ఎవరిని శరీరాన్ని అర్పిస్తూ విసుగూ విరామమూ లేకుండా పంటలు పండిస్తారు?

ఋ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

4. మిత్రమా! ఇనాందారులకు ఫలితం అంతా అప్పగించి వట్టి చేతులు నలుపుకోంటూ ఇండ్లకు పోయి పస్తలు పడే రైతుల దీనగతి ఎవరికి హృదయం కరిగించదు? చాలాకాలం గడిచిపోయింది నాకు ఈ ఊహలోనే, కోటయ్య ఏమి ఆలోచిస్తున్నారో నాకు తెలియదు. ఇద్దరమూ తెలివొంది చూసే సరికి మంచుచేత మా తలలు నానిపోయినై, పోదాం పద అని లేచాడు కోటయ్య రేపంతా పని ఉంది. మెట్టరుక్కులు వచ్చాయి. తోటల్లో అరకలు కట్టాలి, రేపు మూర్తిగారి ఇంటికి వెళ్ళాలి అనుకోంటున్నాను. ఎలా ఉంటుందో, ఇంతవరకూ నా లేఖ ఎందుకు ఆలస్యమయిందో రాశాను. అసలు నీకు రాయాలి అనుకొన్న సంగతి రాయనే. లేదు. క్రీస్తుమను వస్తూంది. క్రీస్తుమనుకూ, సంక్రాంతికి కలిపి కాలేజీకి సెలవులు ఇస్తారు. నేను ఈ ఏడు చదువు సాగిస్తే నిన్ను మా ఊరు తీసుకొని రావాలి అనుకొన్నాను. కాని పురిటిలోనే సంది కొట్టింది నా చదువుకు

డబ్బు: లేని చదువు ఇబ్బందుల చేటు. వచ్చే ఏడాదా చదువుతానో చదవనో, కాలం జరిగిపోయేకొద్దీ స్నేహాలు పాతబడిపోతూ ఉంటాయి. కొత్త పరిచయాలు కలిగే కొద్దీ పాత పరిచయాలు అడుగున పడిపోతూ ఉంటాయి. ఇది ప్రపంచ స్వభావం. కనుక ఈ సెలవులకు మా ఊరు వస్తావనే అనుకోంటున్నాను. నీవంటి ఆర్థహృదయుడు పల్లెటూళ్ళు వచ్చి ఇక్కడ ప్రజలు పడే కష్టాల్ని కష్టాలు తొలగిపోతే పల్లెటూళ్ళు మానవ సంఘానికి ఈయగల ఆనందాన్ని చూస్తే ఎప్పటికైనా మంచిది. ఏ విషయమూ వెంటనే తెలపాలి. నారింజపళ్ళూ, వెలగపళ్ళూ, కొబ్బరి కురిడిలూ జాగ్రత్త చేసి ఉంచుతాను. తప్పకుండా రావాలి. సెలవు.

ప్రశ్నలు:

అ) రేపంతా పని ఉంది. తోటల్లో అరకలు కట్టాలని ఎవరన్నారు?

ఆ) కాలం జరిగేకొద్దీ పాతబడిపోయే ఏమి?

ఇ) "ఆర్థహృదయుడు" ఎవరు?

ఈ) "ఎటువంటి చదువు ఇబ్బందుల చేటు"?

ఉ) "పురిటిలోనే సందికొట్టడం" అనేది ఏమిటి?

ఉ*) ప్రపంచ స్వభావం ఏమిటి?

ఋ) కాలం జరిగిపోయేకొద్దీ ఏమి పాతబడిపోతూ ఉంటాయి?

ఋ) రైతులు తమ ఫలితాన్ని ఎవరికి అప్పగిస్తారు?

ఎ) జానపదుడు ఎవరింటికి వెళ్ళాలని అనుకుంటున్నారు?

ఏ) కాలేజీలకు ఎప్పుడు సెలవులు ఇస్తారు?

ఐ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి. మా ప్రయత్నం

ధన్యుడు

5. చంపకవతియను పట్టణము గలదు. అందు సన్న్యాసులు పెక్కుండువాసము చేయుచుండుదురు. అందుఁ జూడాకర్ణుండన పరివ్రాజకుడు గలఁడు. అతడు తాను బోజనము చేసి మిగిలిన వంటకము బిళ్ళా పాత్రలో బెట్టి చిలుక కొయ్య మీద నుంచి నిద్రపోవును. నేను సద్గుణుడనుకాదునని దాని మీదికిగిరి ప్రతి దినమూ వంటకము భక్షించిపోవుచుండును. ఒకనాడు చూడా కర్ణుడు తన స్నేహితుడు వీణాకర్ణుడను సన్న్యాసిలో మాటలాడుచుండ మాటిమాటికి మీది వంక చూచి తన గిలుకకట్టతో నేలమీద గొట్టి సను వెజపించుచు వచ్చెను. అప్పుడు వీణాకర్ణుడు చూడాకర్ణుడా! యేమది మీదుచూచి నేల కట్టతో దట్టుచున్నాడవని యడుగగాల జూదాకుండిట్లనియె; "ఒక ఎలుక ప్రతి దినము చిలుకకట్టయ్యమీది పాత్రము నందున్న యన్నము భక్షించిపోవుచున్నది. నాకు దీని యుపద్రవము పెద్దదిగానున్నది" యని చెప్పెను. ఆ మాటలు వీణాకర్ణుడు విని "యెక్కడి ఎలుక? యెక్కడి చిలుక కొయ్య? యింత యల్పజంతువునకింత పొడవున కెగురు బలమెక్కడి నుండి వచ్చెను? దీనికి మయినను నిమిత్తము లేక మానదు.

ప్రశ్నలు:

- అ)చూడాకర్ణుడు నివసించే పట్టణము ఏది?
ఆ)చూడాకర్ణుని యొక్క స్నేహితుడు ఎవరు?
ఇ) చంపకవతిలో నివసించు పరివ్రాజకుడు ఎవరు?
ఈ) ఎవరి యొక్క ఉపద్రవము పెద్దదిగా ఉన్నదని చూడాకర్ణుడు అన్నాడు?
ఉ)"యెక్కడి ఎలుక? యెక్కడి చిలుక కొయ్య? అని ఎవరన్నారు?
ఊ) పై సంభాషణ ఎవరెవరి మధ్య జరుగుచున్నది?
బు) వీణాకర్ణుడు చూడాకర్ణుడిని ఏమని అడిగాడు?
బూ) మూషికము ఎక్కడ ఉన్న ఆహారమును భక్షించి పోవుచున్నది?
ఎ) చూడాకర్ణుడు ఎక్కడ ఆహారమును ఉంచి నిద్రపోయేవాడు?
ఏ)నాకు దీని ఉపద్రవము పెద్దదిగానున్నది" అని అన్నదెవరు?
ఐ)"ఇంత అల్పజంతువునకింత పొడవునకెగురు బలమెక్కడి నుండి వచ్చెను" అని అన్నదెవరు?
ఒ)నన్ను వెజపించుచు వచ్చెను. ఈ వాక్యములో నన్ను అంటే ఎవరు?
ఓ) ప్రతి దినము ఆ వంటకము భక్షించిపోవుచున్నది ఎవరు?
ఔ) పై గద్యం ఆధారంగా ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

6. అని వీణాకర్ణుడు చెప్పగా విని చూడాకర్ణుడు" తడవులబట్టి యీ యెలుక యొక్కడ నొక లాగ తావు చేసికొని విడువక వాసము చేయుచున్నది. ఇట్లు వసించుటకు నిమిత్తము తిలసినది కాదు. త్రవ్వి చూచెదగాక" యని చెప్పి యొక గుడ్డలిలో నేను వసించు వివరము త్రవ్వి చిరకాలోపార్జితమైన నాధనము సర్వము గ్రహించెను. తర్వాత సత్తాహములు లేక -వానాదాహారము సహితము సంపాదించుకొనఁ జాలక దిగులుపడి కృశించి, మెల్ల మెల్లగా సంవరించుచుండగాఁ జూచి చూడకర్ణుడిట్లనియె: "ధనము గలవాడె బలవంతుడు. ధనము గలవాడే పండితుడు. ధనము సర్వశ్రేయములకు నిదానము, ధనము లేని వాని జీవనమేల? ఈ మూషికము తన ధనము కోలుపోయి కదా తొంటి జవనత్వములుడిగి స్వజాతిసామ్యమును బొందెను.

ప్రశ్నలు:

- అ)ధనవంతునికే కలుగునవి ఏవి ?
ఆ)స్వజాతిసామ్యమును పొందినది ఎవరు?
ఇ)పరివ్రాజకులు ఎవరు?
ఈ) పై వాక్యములు ఎవరు అన్నారు?
ఉ)సర్వ శ్రేయములకు నిదానము ఏది?

7. అన్యతమాడుట కంటే మౌనము మేలు, పరధనాపహరణము కంటే దిరియుట మంచిది. వివేకహీనుడయిన ప్రభువును సేవించుట కంటే వనవాసముత్తమము. యాచించుకొని బ్రతుకుట కంటే మరణము శ్రేయము, సేవావృత్తి మానమునం యాచనా వృత్తి సమస్త గౌరవమును హరించును. ఒకరి యిల్లు కాచి, వారి పెట్టవోలకకు దోసిలి యొగ్గి యునికియు మిగిల్లు నింద్యము - అని నానా విధముల విచారించియు లోభము త్రొప్పులకు లోనయి మరల నర్థసంగ్రహము . యచ్చోటనే నిలిచితిని. లోభము మోహమును బుట్టించును. మోహము దుఃఖమునుల్పించును. దుఃఖము జ్వలనము స్వాశ్రయమునకు నాశము పుట్టించును. కాబట్టి లోభమునకు బుద్ధిమంతుడు లోపడడు. తరువాత నేనక్కడ వదలకుంటు నూరి చూడాకర్ణుడు నన్నుగజ్జతో విసరివైసను. ఆ వ్రేటు దైవవశము వలనఁ దప్పిపోయినది. తిగిలి యుండెనా యింతకు యమలోకములో పాతకాపనయి యుండనా? అనంతరమిట్లు చింతించితిని, ఆహా ! ధనలోభము సర్వాపదలకు మూలముగదా! తద్వర్జనము కంటే లోకమందు సుఖమేదియు లేదు. ఆశ దిగనాడిననాడి సత్పురుషుడు.

ప్రశ్నలు:

- అ) ఆశ దిగనాడినవాడు ఎవడు?
ఆ) అన్యతమాడుట కంటే ఏది మేలు?
ఇ) లోభం దేన్ని పుట్టించును ?.

ఈ) యాచించుకొని బ్రతకడం కంటే ఏది శ్రేయము?
 ఉ) బుద్ధిమంతుడు దేనికి లోపడడు?
 ఊ) వనవాసము దేని కన్న ఉత్తమమైనది?
 బు) మానమును, గౌరవమును హరించునది ఏది?
 బూ) "అహో ! దనలోభము సర్వాపదలకు మూలముగదా" అని ఎవరన్నారు?
 ఎ) వివేకహీనుడయిన ప్రభువును సేవించుట కంటే ఉత్తమమైనది ఏది?
 ఏ) నిద్రము ఏది? ఐ) సర్వాపదలకు మూలము ఏది?
 ఒ) పరధనాపహరణము కంటే మేలైనది ఏది?
 ఓ) చూడాకర్ణుడు నన్ను కట్టులో విసరివేసెను. పై వాక్యములో నన్ను అంటే ఎవరు?
 ఔ) యమలోకములో పాతకాపనయి యుండనా? అని అన్నదివరు?
 క) హిరణ్యకుడు దేనికి లోబడి మరల అరసంగ్రహము చేయాలని అనుకున్నాడు?
 ఖ) మోహము దేనిని పుట్టించును?
 గ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

8. "అర్థములు నిత్యములుగావు, యౌవనము ఝరి వేగతుల్యము, జీవనము బుద్బుధ ప్రాయము. కాబట్టి బుద్ధిమంతుడు. సత్త్వరముగా ధర్మము. సమాచరింపవలెను. సమాచరింపనివాడు పశ్చాత్తాపముబొంది శోకాగ్ని సంతృప్తగుంను. నీవతి సంచయము చేసితివి. దాని దోషమిది. కాబట్టి యతిసంచయేచ్ఛ తగదు. బరులకిచ్చి తానుభుజించినదే తన సొత్తు. పదులకికీ తానుగుడవక కూడబెట్టిన ద్రవ్యము చచ్చిన తఱి వెంటరాబోదు" అని చెప్పి కూర్మము మఱియు నిట్లనియె. - జవనార్థము మిక్కిలి యాయాసంపాడు సయితము వ్యర్థము. నీవు సకల ధర్మములు తెలిసినవాడవు. నీకు విస్తరించి చెప్పబనిలేదు. నీకు లఘుపతనకుఁడొకడు నేనొకడనుగాము. మనలను మూపురను దైవమొక్కచో జేర్చెను. దొరికినంతటితో గాలము గడుపుకొని సుఖముగా జీవితము అనిన, హిరణ్యకుడు మిక్కిలి సంతోషించెను.

ప్రశ్నలు:

అ) పై గద్యములో కూర్మము అంటే ఎవరు ?
 ఆ) "మనలను మూపురను దైవమొక్కచో జేర్చెను" పై వాక్యములో మూపురు అంటే ఎంతమంది? వారు ఎవరు?
 ఇ) బుద్ధిమంతుడు సత్త్వరముగా దేనిని సమాచరించాలి?
 ఈ) ఝరి వేగతుల్యమైనది ఏది?
 ఉ) నిత్యములు కానివేవి?
 ఊ) పై గద్యములో మాటలు ఎవరు ఎవరితో పలికారు?
 బు) "ఒరులకిచ్చి తాను భుజించినదే తన సొత్తు" ఈ వాక్యములో ఒరులు అంటే ఎవరు?
 బు) జీవనము బుద్బుధప్రాయము. బుద్బుధప్రాయము అంటే ఏమిటి? ఎ) నీవు సకల ధర్మములు తెలిసినవాడవు. ఈ వాక్యంలో నీవు అంటే ఎవరు?
 ఏ) అతిసంచయము చేసినది ఎవరు?
 ఓ) లఘుపతనకుడు హిరణ్యకుడు, మంధరుడు అనేవి ఎవరి పేర్లు?
 ఔ) ధర్మమును సమాచరింపనివాడు ఏమవుతాడు?
 క) జీవనము ఎటువంటిది? ఇ) చచ్చిన సమయంలో వెంట రానిది ఏది?
 గ) హిరణ్యకుడు చేసిన దోషమిది? ఘ) తన సొత్తు ఏది? ఙ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి..

మా ప్రయత్నం:

9. ఇక కాలానికి సంబంధించి ఆలోచించినప్పుడు సామాజికంగా స్త్రీలు తెచ్చిన పెద్ద మార్పులు ఈ శతాబ్దంలో ప్రముఖంగా ఉన్నాయి. కాబట్టి ఈ శతాబ్దాన్నంతా తీసుకోవాలనుకున్నాం. వీలైనంత వరకూ అన్ని రంగాలనూ దృష్టికి తీసుకురావాలనుకున్నాం.. ఇక, సంఖ్య విషయానికి వస్తే ఏదో ఒక సంఖ్యకు కట్టుబడక తప్పదు. పుస్తక ప్రచురణలో ఉండే ఆర్థిక పరిమితుల దృష్ట్యా వందమందిని ఈ పుస్తకంలో ఉంచాలనుకున్నాం. కానీ ఆ సంఖ్యలో ఏమీ తృప్తిలేదు. ఆర్థికంగా ఎంత కష్టమనిపించినా మరి కొంతమందిని చేర్చక తప్పలేదు. ఎంపిక చాలా కష్టమనటంలో సందేహంలేదు. ప్రతి రంగంలో తమదంటూ ఒక ముద్ర వేసిన వారిని ఎంచుకోవాలి. అంటే ఆ రంగాలలో నిష్ణాతులైన ఇప్పటి వారిని సంప్రదించాలి. కాలధర్మం చెందినవారి వివరాలు సేకరించాలి. వర్తమానంలో ఉన్న స్త్రీలను కలుసుకోవాలి, మాట్లాడాలి. వాళ్ళ గురించి ఎట్లా రాయాలనే దాన్ని గురించి ఎంతో ఆలోచించాం. ఇంటర్వ్యూలు చేసి వారు మాట్లాడినది రాయటమంటే, ఇప్పుడు లేనివారిలో అది కుదరదు. అందరికీ ఒక పద్ధతి - పాటించటమే బాగుంటుంది. పుస్తకంలో విపులమైన ఇంటర్వ్యూలకు చోటు చాలదు. ఇంటర్వ్యూలు తీసుకుని తుంచటమూ సరికాదు. అందుపల్ల ఆ పద్ధతి వద్దనుకున్నాం. వారి జీవిత విశేషాలనూ, వాళ్ళు చేసిన పోరాటాలనూ, సాధించిన విజయాలనూ క్లుప్తంగా చెప్పటం తప్పు మరో మార్గం కనిపించలేదు. అది కొంత నిరాశ కల్గించినా ఒక సమూహంగా సాగివచ్చే స్త్రీమూర్తులు మా ఉత్సాహాన్ని ఏ మాత్రం.. నిరుకారనివ్వలేదు.

ప్రశ్నలు:

ఈ పరిచయ వాక్యాలు ఏ పుస్తకానికి రాసినవి?
 ఆ) రచయిత్రులు మొదట వంద మందినే ఎందుకు తీసుకోవాలనుకున్నారు?

ఇ) ఆయా రంగాల్లో నిష్ఠాతులైన స్త్రీల గురించి ఏమేమి రాయలనుకున్నారు?

ఈ) రయిత్రులకు నిరాశ కలిగించినది ఏది?

ఉ) నీరుగారనివ్వలేదు' అంటే ఏమిటి?

ఊ) ఈ పుస్తకంలో దేనికి చోటు చాలదు?

బు) ఎటువంటి వారిని ఎంచుకోవాలి అని సంపాదకులు అనుకున్నారు? -

బూ) ప్రస్తుతం ఇప్పుడు లేనివారిలో కుదరనిది ఏది?

ఎ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి..

10. ప్రతివాళ్ళూ ప్రశ్నించారు చరిత్ర సాగిన క్రమాన్ని. ప్రతివాళ్ళూ ప్రయత్నించారు చరిత్రను మార్చటానికి, అప్పటి కందుకూరి రాజ్యలక్ష్మి నుంచి మేకప్ రంగంలో ఆడవాళ్ళకు ఎందుకు స్థానం లేదని పోరాడిన శబ్దాలలో వరకూ ప్రతి ఒక్కరూ కొత్త మార్చేద్దామని తీసుకురావాలని, తమ జీవితాలలో సామాజిక జీవన రంగంలో కొత్త అర్థాలనూ, వెలుగులనూ సృష్టించాలని తాపత్రయ పడినవారే.

"నాటకరంగంలోకి కుటుంబ స్త్రీలు రావాలంటారు మేమంతా కుటుంబ స్త్రీలం కామా ఆ మాట ఎవరు మాట్లాడినా నాకు కోపం వస్తుంది. ఏ స్త్రీయైనా కుటుంబంలోంచి రాకుండా ఎక్కడ నుంచి వస్తుంది" అని పావలా శ్యామలగారు కోపంగా అడిగిన ప్రశ్నలలో, ఈ పితృస్వామ్య సమాజం స్త్రీలను శాశ్వతంగా విడదీసి, మర్యాద అమర్యాద పరిధులలో వాళ్ళను కదలకుండా బంధించి, తనకనుకూలంగా మాత్రమే వాళ్ళ కదలికలను నియంత్రించే విధానమంతా కళ్ళకు కట్టింది.

షావుకారు జానకి గారు ఒక ఇంటర్వ్యూలో అంటారు. "శాల్యూట్స్ ని హీరోలకే, హీరోయిన్లు ఆ తర్వాతే... ఇదీ మన సమాజ విధానం. చివరకు మిగిలేది హీరో గొప్పతనమే" అని. చరిత్రలో కూడా అంతే. ఆ సమాజ విధానాన్ని మార్చటం తేలిక కాదు గానీ ప్రయత్నాలు ప్రారంభించటానికి, స్త్రీలను చరిత్ర నిర్మాతలుగా అర్థం చేసుకుంటూ చరిత్రను తిరిగి రాయటానికి ఇది అనువైన సమయమనిపిస్తోంది.

మేం ఈ పుస్తకంలో నూట పద్దెనిమిది మందిని మాత్రమే ఎంచుకున్నది మా పరిమితుల రీత్యానే. మరింత ఆర్థిక వెసులుబాటు ఉంటే ఇంతే ప్రాముఖ్యంగల మరో రెండు మూడు వందల మంది ఈ పుస్తకంలో ఉండేవారు.

ప్రశ్నలు:

అ) మేకప్ రంగంలో ఆడవాళ్ళకు స్థానం లేదని పోరాడినది ఎవరు?

ఆ) స్త్రీలను శాశ్వతంగా విడదీసినది ఏది?

ఇ) "శాల్యూట్స్ ని హీరోలకే" అని అన్నదివారు?

ఈ) 'నాటకరంగంలోకి కుటుంబ స్త్రీలు రావాలంటారు' మేమంతా కుటుంబ స్త్రీలు కామా? అని అన్నదివారు?

ఉ) చరిత్ర సాగిన క్రమాన్ని ప్రశ్నించినది ఎవరు?

ఊ)"మేకప్ రంగంలో ఆడవాళ్ళకు ఎందుకు స్థానం లేదు" అని పోరాడినది ఎవరు?

బు) ఈ పుస్తకంలో నూట పద్దెనిమిది మందిని మాత్రమే ఎంచుకున్నది మా పరిమితుల రీత్యానే పుస్తకం పేరేమిటి?

(బూ) స్త్రీలను శాశ్వతంగా విడదీసి మర్యాద అమర్యాద పరిధులలో వాళ్ళను కదలకుండా బంధించినది ఏది?

ఎ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

11. మేమే ప్రయత్నం తలపెడుతున్నామని చెప్పిన మరుక్షణం నుంచి దాన్ని గురించి మాకంటే సీరియస్ గా ఆలోచించి, మమ్మల్ని ప్రతి సందర్భంలోనూ తరచి తరచి ప్రశ్నించి, మేము ఎంచుకున్నవారిని గురించి ఎందుకు ఎంచుకున్నారనీ, ఎంచుకోనివారిని ఎందుకు వదిలారనీ, ప్రశ్నించి ఎంతో విలువైన సలహాలిచ్చిన వ్యక్తులు ఇద్దరు. ఒకరు ఎస్.ఆర్. శంకరన్, రెండోవారు ఆక్కినేని కుటుంబరావు. ఈ పుస్తకానికి 'గ్లోసరీ' తయారుచేసే బాధ్యత తీసుకుని, చేసి మాకు సహాయపడింది నాగార్జున. ఈ పుస్తకానికి సంబంధించిన బాపా విషయంలో తమ అమూల్యమైన సలహాలిచ్చింది చేకూరి రామారావుగారు. ఇక ఈ పుస్తకం ఎలా ఉండాలి, లోపలి విషయానికి తగినట్లుగా ఎంత అందంగా, హుందాగా, గంభీరంగా అదే సమయంలో ఆకర్షణీయంగా ఎట్లా పుస్తకాన్ని తీర్చిదిద్దాలని తపనపడి, ఇంత చక్కని రూపంలో మా చేతుల కందించిన వ్యక్తి రాజామోహన్ తేళ్ళ, డిజైన్లో, ఆర్ట్ వర్క్ లో ఒక పరిపూర్ణత సాధించటానికి ఆయన చాలా శ్రమపడ్డారు. పుస్తకం అనుకున్న సమయంలో రావటానికి మాకంటే ఎక్కువ కష్టపడింది. రాజ్ మోహన్. అస్మితలో ప్రధానంగా ఈ బాధ్యత తీసుకుని పనిచేసింది నీనా జాడవ్, కంచ రమాదేవి. భరత్ భూషణ్ లో పాటు వెళ్ళటం జీవిత విశేషాలు సేకరించటం, అన్నింటినీ ఒక పద్ధతిలో భద్రపరచటం మొదలైన పనుల బాధ్యత వీరు తీసుకున్నారు. పద్మిని, సుజాత, సుబ్బలక్ష్మి ఇంగ్లీషులో పుస్తకాన్నంతా కంప్యూటర్ మీద కంపోజ్ చేశారు. సంవత్సరం పాటు జరిగిన ఈ పని చేయటానికి వీలుగా అస్మిత రోజువారీ పనుల నుంచి మాకు సమయం కల్పించి, ఆ పనులు కూడా బీనా నిర్వహించటం వల్ల మా పని కొంత తేలికయింది. ఈ పుస్తక ప్రచురణకు సహకరించినవారందరికీ మా కృతజ్ఞతలు.

ప్రశ్నలు :

అ) మహిళావరణం సంపాదకులను ప్రతి విషయంలోను ప్రశ్నించినది ఎవరు?

ఆ) "మహిళావరణము" అనే పుస్తకమునకు "గ్లోసరీ" తయారు చేసే బాధ్యతను స్వీకరించినది ఎవరు?

ఇ) స్త్రీల జీవిత విశేషాలు సేకరించి క్రమపద్ధతిలో భద్రపరిచినది ఎవరు? మహిళావరణం అనే పుస్తకానికి బాష విషయంలో సహాయమందించినది ఎవరు?

ఉ) సంపాదకులు ఏ సందర్భంలో పనిచేస్తున్నారు?

ఉ) "మేమీ ప్రయత్నం తలపెడుతున్నాము" ఈ వాక్యములో మేము అంటే ఎవరు?

బు) "మహిళావరణము" అనే పుస్తకమునకు బాష విషయంలో అమూల్యమైన సలహాలిచ్చినది ఎవరు?

బు) సుజాత, సుబ్బలక్ష్మి, పద్మిని చేసిన పని ఏమిటి? ఎ) భరతభూషణ్ పాటు వెళ్ళి స్త్రీల వివరాలను సేకరించినది ఎవరు?.

ఏ). "మహిళావరణము" అనే పుస్తకమునకు డిజైన్, ఆర్ట్ వర్క్ సహాయపడినది ఎవరు?

బి) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

గోరంత దీపాలు

12 . దాదాపు రెండు మూడు చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం కలిగిన ఆ ఆవరణలో ఈ వేపచెట్లు కంటే పెద్దవైన రావిచెట్లున్నాయి. మర్రిమానులున్నాయి. జివ్వెచెట్లున్నాయి. రకరకాల పూల పాదులున్నాయి. కూరల తోటలున్నాయి. బంగారు కరిగించి పోసినట్లున్న ఆ సంజ వెలుగులో తడిసిముద్దవుతున్నాయి అక్కడి చెట్లూ చేసులు పోటీపడ్డట్టుగా వాళ్ళిద్దరూ అనుభూతిలో తడిసి ముద్దవుతున్నారు. ఈ అనుభూతిని ఆకళింపు చేసుకొన్నట్లుగా చెట్లమీది పాపపిట్టలు పరవశంతో పాడుతున్నాయి.

కొన్ని నిమిషాలు మాత్రమే కొనసాగింది పరిస్థితి! ఆ కుర్రవాడు పైకి లేచాడు. కన్నీటిలో నిండిన కండ్లను జేబురుమాలుతో ఒత్తుకున్నాడు. మళ్ళీ ఒకసారి రెండు చేతులు జోడించాడు. జోడించిన చేతులు జోడించినట్లే ఉంచుకొని అలాగే నాలుగడుగులు వెనక్కు వేశాడు. అక్కడ నిలబడి మళ్ళీ ఒకసారి. శిరస్సు వంచి నమస్కరించాడు. గిరుక్కున వెనక్కుతిరిగి హుందాగా ముందుకు సాగిపోతున్నాడు.

ఆ ఉయ్యాలపీట మీద హుందాగా కూర్చున్న ఆ మహామనీషి కూర్చున్నట్లుగానే ఉండిపోయాడు వెళ్ళిపోతున్న ఆ కుర్రవాడి వైపు తిడేకంగా చూస్తూ. ఆ ఆవరణలో బాలబాలికలకు వసతి గృహాలు ఉన్నాయి. అతిథులకు ప్రత్యేక సదుపాయాలతో గడులున్నాయి. వయోవృద్ధులకు వసతులున్నాయి. చదువుకోవడానికి గ్రంథాలయం ఉంది. సాయం సమయాల్లో పూజకు ప్రార్థనాలయం ఉంది.. అది విద్యానగరం!

ప్రశ్నలు:

అ) హుందాగా ముందుకు సాగిపోతున్నది ఎవరు?

ఆ) సంజవెలుగులో తడిసి ముద్దవుతున్నది ఎవరు?

ఇ) "మహామనీషి" అని రచయిత ఎవరిని సంబోధించాడు?

ఈ) అనుభూతిలో తడిసి ముద్దవుతున్నది ఎవరు?

ఉ) ప్రత్యేక సదుపాయాలు కలిగిన గదులు ఎవరి కోసం ఏర్పాటు చేశారు?

ఊ) పోటీపడ్డట్టుగా వాళ్ళిద్దరూ అనుభూతిలో తడిసి ముద్దవుతున్నారు. వాళ్ళిద్దరు అంటే ఎవరు?

బు) శిరస్సు వంచి ఎవరు ఎవరికి నమస్కరిస్తున్నారు?

బు) పరవశంతో పాడుతున్నది ఎవరు?

ఎ) విద్యానగరం యొక్క విస్తీర్ణత ఎంత?

ఏ) వసతి గృహాలు ఎవరి కోసం ఉన్నాయి?

బి) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

13. . గతాన్ని నెమరేస్తూ భవష్యత్ సందర్భంలో అనుభూతిని పొందుతూ ఓ మహామోని పుంగవుడిలా ఓ భంగిమలో కూర్చున్న ఆయన మళ్ళీ మామూలు స్థితికి వచ్చాడు. కథ చెప్పడానికి తలపండిన తాతయ్యను తలపింపచెస్తున్నారు. పడమటి కొండ కొనకొమ్ము మీద బంతిలా వెలిగిపోతున్నాడు సూర్యుడు. మరి కాసేపటిలో కాలపురుషుడి కాలితన్నుతో కొండకావల పడి లోకాన్ని నిండు చీకటిలో నింపేవాడు - చావు తిలివి అన్నట్లుగా మబ్బుతునకలకు చుట్టూ జరి అంచు చుట్టాడు. మగ్గమనోహరంగా ఉంది. పడమటిదిశ. అప్పుడప్పుడే అక్కడి చెట్లమీద చేరుతున్న పక్షులు అరుస్తున్నాయి. ప్రార్థనాలయంలోనేమో తింబుర శ్రుతి సవరింపు సన్నగా వినిపిస్తూ ఉంది. ఆయన చెబుతున్నాడు. నేను వింటున్నాను.

ప్రశ్నలు:

అ) ఓ మహామోని పుంగవుడిలా ఓ భంగిమలో కూర్చున్నది ఎవరు?

ఆ) పడమటి కొండ కొన కొమ్ము మీద బంతిలా వెలిగిపోతున్నది ఎవరు?

ఇ) మబ్బుతునకలకు జరి అంచు చుట్టినది ఎవరు?

ఈ) పై గద్యములోని జాతీయమును గుర్తించండి..

ఉ) పడమటి దిశ ఏ విధంగా ఉంది?

ఊ) ప్రార్థనాలయంలో సన్నగా వినిపించేది ఏది?

బు) తలపండిన తాతయ్యను తలపించేది ఎవరు?

బు) కాలపురుషుడి కాలితన్నుతో కొండకావల పడి లోకాన్ని నిండు చీకటిలో నింపేవాడు ఎవడు?

ఏ) ఆయన చెబుతున్నాడు. నేను వింటున్నాను. ఈ వ్యాస ఉన్న ఇద్దరు ఎవరు?

ఏ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

14. బాబూ! ఇరవైయేండ్ల కిందటిమాట ఎక్కడి నుండి వస్తున్నానో అక్కడికి ఎందుకు వెళ్ళానో ఇప్పుడయితే, మతికి రావటం లేదుకానీ ఇంటికి వస్తున్నాను, రైల్వో దాదాపు రెండు రోజుల ప్రయాణం. ఎన్ని వసతులుండినా రైల్వో రెండు రోజుల ప్రయాణముంటే పొద్దుపోవడం కాస్త కణికులు కలుపుగోలుతనం కలవాళ్ళయితే పరవాలేదు. కానీ మూలిగించి కూర్చునే రకాలితే మరి ఇబ్బంది. ఇలాంటి ఇబ్బందుల్లో నుండి బయటపడాలంటే అలాంటి సమయాల్లో పుస్తకాలే మన న్నేస్తాయి. ఏమంటావో ఇందులో అనడానికేముంది? - ఆయన చెప్పన్నది అక్షరసత్యం. అందుకే అనడమెందుకని వినడానికి సిద్ధపడి బాగా సర్దుకొని కూర్చున్నాను. ఆయన మతిలేని వచ్చిందో ఏమో తెలియదు. ఉన్నట్టుండి ఓ పిచ్చివాడిలా నవ్వుతున్నారు. నేను ఆశ్చర్యపడ్డాను. అనడం కంటే అదిరిపడ్డాననడం సమంజసం. ఆ స్థితి నుండి నేను తీరుకోనకముందే ఆయన మళ్ళీ గంభీరంగా మారిపోయారు. ఈ మార్పుకు తీర్పుకుదరక నేను నివ్వెరపడి చూస్తూ ఉండిపోయాను.

ప్రశ్నలు:

(అ) ఆయన చెబుతున్నాడు. నేను వింటున్నాను. ఈ వాక్యంలో ఉన్న ఇద్దరు ఎవరు?

అ) కథ చెప్పడానికి తలపండిన తాతయ్యను తలపించినది ఎవరు?

ఇ)"బాబూ! ఇరవైయేండ్ల కిందటిమాట ఈ వాక్యంలో బాబు అంటే ఎవరు?

ఈ) పిచ్చివాడిలా నవ్వుతున్నది ఎవరు?

ఉ) ఆయన చెప్పన్నది అక్షరసత్యం. ఈ మాటలు ఎవరు ఎవరి గురించి చెప్పారు?

ఊ) రైల్వో రెండు రోజుల ప్రయాణముంటే పొద్దుపోవడం కష్టమని ఎవరు అన్నారు?

బు) నివ్వెరపడి చూస్తూ ఉండిపోయినది ఎవరు?

బూ) ఏదేని అర్థవంతమైన ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

చిత్రగ్రీవం:

15. చిత్రగ్రీవం కథను నేను మొదటినుంచి మొదలెడతాను, ముందు దాని తల్లిదండ్రుల గురించి చెప్పుకోదాం. దాని తండ్రిపక్క ఓ గిరికిల మొనగాడు. తల్లిపక్క ఓ వార్తలు మోసే పావురం. ఆ రోజుల్లో అది అతి కులీన వంశానికి చెందిన పావురం. ఆ రెండు "విశిష్టమైన పావురాలు జతకట్టాయి, గుడ్లు పెట్టాయి. వాటికి పుట్టిన చిత్రగ్రీవం అందువల్లనే తర్వాతి రోజుల్లో యుద్ధరంగాల్లోనూ శాంతి సమయాల్లోనూ అమోఘంగా పనిచెయ్యగల వార్తాహరియైన పావురంగా రూపొందింది. తల్లిపక్క నుండి తెలివితిరులు. సహించుకుంది. తండ్రి పక్క నుండి వేగం, చురుకుదనం, సాహసం సంతరించుకుంది. అలా సమకూర్చుకున్న శక్తియుక్తుల పుణ్యమా అని అది ఎన్నో సార్లు శత్రువుల దాడి నుంచి ఆఖరి క్షణంలో ఆ దాడి చెస్తున్న బేగల తలల మీద నుండి గిరికిలు కొట్టి తప్పించుకోగలిగింది.

ప్రశ్నలు :

అ) "చిత్రగ్రీవం కథను నేను మొదటినుంచి మొదలెడతాను" అని అన్నది ఎవరు?

ఆ) అతి కులీన వంశానికి చెందిన పావురం ఏది?

ఇ)) చిత్రగ్రీవం తర్వాతి రోజుల్లో ఎలా రూపొందింది?

ఈ) చిత్రగ్రీవం తండ్రి పక్క నుండి ఎటువంటి గుణాలను సంతరించుకుంది?

ఉ) చిత్రగ్రీవం తల్లి పక్క నుండి ఎటువంటి గుణాలను సంతరించుకుంది?

ఊ) చిత్రగ్రీవం తల్లిదండ్రులు ఎవరు? చిత్రగ్రీవం ఎవరి తలల మీద నుండి గిరికిలు కొట్టి తప్పించుకోగలిగింది?

బు)) ఏదేని ఒక ప్రశ్నను తయారుచేయండి.

16. చిత్రగ్రీవానికి మూడు వారాల వయసప్పుడు దాని గూటిలోకి ఒక నల్లచిమ పాకింది. గూటి అంచున కూర్చున్న ఉన్న చిత్రగ్రీవం ఎవరి ఉపదేశమూ లేకుండానే ఆ చిమను టక్కున ముక్కుతో పొడిచింది. అప్పటి దాకా ఏక ఖండంగా సాగిన ఆ చిమ: ఒక్క డబ్బుతో రెండు ముక్కలైపోయింది. తన ముక్కుతో చిమను తునకలను కదిపి చూసి తాను చేసిన ఘనకార్యం ఏమిటో చేసుకొనే ప్రయత్నం చేసింది చిత్రగ్రీవం. అది ఏదో తినే వస్తువు అనుకొని తమ పావురాల జాతికి మిత్రుడైన ఆ అమాయకపు నల్లచిమను చిత్రగ్రీవం పొడిచి చంపిందనడంలో సందేహం లేదు. తాను చేసిన పని చూసి చిత్రగ్రీవం పశ్చాత్తాపపడిందనీ మనం అనుకోవచ్చు. ఏదేమైనా చిత్రగ్రీవం మళ్ళా ఎప్పుడూ తన జీవితంలో మరోసారి చిమను చంపలేదు.

ప్రశ్నలు:

అ) నల్లచిమ చిత్రగ్రీవం గూటిలోకి ఎప్పుడు పాకింది?

ఆ)నల్లచిమ ఎటువంటిది? చిత్రగ్రీవం నల్లచిమను చంపడానికి కారణమేమిటి?

ఇ) చిత్రగ్రీవం పశ్చాత్తాపం చెందడానికి కారణమేమి?

ఈ) చిత్రగ్రీవం చిమను చంపిన తరువాత ఏం చేసింది?

కవి పరిచయము : ప్రశ్న సంఖ్య: 5

1. మాతృభాషన కవి పరిచయము: కవి: గడియారం వెంకట శేష శాస్త్రి కాలం: 20 వ శతాబ్దం (1901-1981) 1. మురారి, 2. పుష్పబాణా విలాసం, 3. మల్లికార్జునారతి, 4. శ్రీనాథ కవితా సామ్రాజ్యం, 5. రఘునాథీయం బిరుదులు: 1. కవితా వతంస, 2. కవిసింహ, 3. అవధాన పంచానన. ఇతర విషయాలు: ఈయన కడప జిల్లా జమ్మలమడుగు తాలూకా, నెమళ్ళదిన్నె గ్రామంలో జన్మించారు. ఈయన తల్లిదండ్రులు నరసమాంబ, రామయ్యలు. ఆధునిక కవులలో ప్రముఖుడైన ఈయన దుర్భాక రాజశేఖర శతావధానిలో కలిసి కొన్ని కావ్యం నాటకాలు రచించారు. 'మాతృభాషన' అనే పాఠ్యభాగం 'శ్రీ శివభారతం' అనే చారిత్రక కావ్యం నుండి స్వీకరించడం.

2. వెన్నెల, కవి పరిచయం

కవి : ఎత్తన కాలం: 14వ శతాబ్దం (ప్రథమార్థం) మూలగ్రంథం : నృసింహ పురాణం. ఇతర రచనలు: 1. హరివంశం 2. రామాయణం 3. భారతారణ్య పర్వశేషం. బిరుదులు: 1. ప్రబంధ పరమేశ్వరుడు 2. శంభుదాసుడు. ఇతర అంశాలు ఎత్తన కవిత్రయంలో మూడవవాడు. ఎత్తన రచనల్లో వర్ణనలు అధికంగా ఉంటాయి.

3. సముద్ర లంఘనం కవి పరిచయము:

కవి : అయ్యలరాజు రామభద్రుడు కాలం: 16వ శతాబ్దం ఇతర రచనలు: 1. రామాభ్యుదయం, 2. సకల కథాసార సంగ్రహం. బిరుదులు: 'చతుర సాహిత్య లక్షణ చక్రవర్తి', ప్రతివాది మదగజ పంచాన ఇతర విషయం: శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆస్థానంలోని అష్టదిగ్గజకవులలో ఒకడు.

4.. భిక్ష, కవి పరిచయం: కవి: శ్రీనాథుడు కాలం: 15వ శతాబ్దం (1380-1470) బిరుదులు 'కవి సార్వభౌముడు' మూలగ్రంథం : కాశిఖండం (సప్తమాశ్వాసం) ఇతర రచనలు 1. మరుత్తరార్పణ్రిత్ర, 2. శాలివాహన సప్తశతి 3. కాశిఖండం, 4. శృంగారనైషధం 5. హరివిలాసం ఇతర విషయాలు : 1. శ్రీనాథుడు మారయ - భీమాంబికల పుత్రుడు 2. ఈయన పద కోమటి వేమారెడ్డి ఆస్థానంలో విద్యాధికారి. 3. విజయనగర ప్రౌఢ దేవరాయల ఆస్థానంలో 'గౌడ ఉండమబట్టు'ను ఓడించి కనకాభిషేకాన్ని చేయించుకున్నాడు. ప్రక్రియలు ప్రశ్న సంఖ్య: 6

ప్రక్రియలు: ప్రశ్న సంఖ్య: 6

కథా ప్రక్రియ :

కథ, కథానిక నేడు పర్యాయ పదాలుగా వాడుతున్నారు. వ్యక్తి జీవితములోని ముఖ్య సన్నివేశాన్ని, సంఘటనల మధ్య సంబంధాన్ని కళాత్మకంగా చిత్రిస్తుంది కథానిక. ఇది వచన ప్రక్రియ. క్లుప్తత దీని లక్ష్యం. పాత్రలు, నేపథ్యము, కథనము, జీవిత వాస్తవిక చిత్రణ ఈ ప్రక్రియలోని అంశములు. కథా ప్రక్రియ 'నీతిచంద్రిక' లోని మిత్రలాభం నుండి గ్రహించింది.

లేఖా ప్రక్రియ :

సాధారణంగా సమాచారాన్ని చేరవేయడానికి, సమాచారాన్ని తెలుసుకోవడానికి ఉపయోగపడేవే లేఖలు. ఇవి వ్యక్తిగత, వ్యాపార, కార్యాలయ లేఖలుగా విభజించబడినవి. ముఖ్యంగా ఈ లేఖలు ఆయా మాండలికాలను కూడా తెల్పుతాయి. లేఖా ప్రక్రియ "జానపదుని జాబులు" నుండి గ్రహించబడినది.

పీఠిక ప్రక్రియ:

ఒక గ్రంథాన్ని, ఆ గ్రంథ నేపథ్యాన్ని, లక్ష్యాలను పరిచయం చేస్తూ ఆ గ్రంథ రచయిత గాని, వేరే రచయిత, విమర్శకుడుగాని రాసే పరిచయ వాక్యాలను పీఠిక అంటారు. దీనికి ముందుమాట, ప్రస్తావన, లోపలకు, మున్నుడి, ఆముఖం, మొదలైన పేర్లన్నీ ఉన్నాయి.

రామాయణం పాత్ర స్వభావాలు ప్రశ్న సంఖ్య : 7

1. దశరథుడు:

దశరథుడు కోసం దేశ పరిపాలకుడు, మహావీరుడు, దేవతలపక్షాన రాక్షసులతో ఎన్నో మార్లు యుద్ధం చేసినవాడు, ధర్మపరాయణుడు. ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె చూసుకొనేవాడు. ఇతని పాలనలో కోసం దేశం భోగభాగ్యాలతో విలసిల్లింది. దశరథుడు సంతానం కోసం పరితపించాడు. సంతాన ప్రాప్తి కోసం అశ్వమేధయాగం పుత్రకామేష్టియాగం చేసి నలుగురు. కుమారులను పొందాడు. కుమారులు పెరిగి పెద్దయిన తర్వాత శస్త్రాస్త్ర విద్యలను నేర్పించాడు.

శ్రీరాముని యందు అమితమైన అనురాగం కలవాడు. పుత్ర ప్రేమతో శ్రీరాముడిని విశ్వామిత్ర మహర్షి వెంట పంపటానికి మొదట కాదన్నా, గురువు గారి మాట విని రాముణ్ణి, విశ్వామిత్రుని వెంట పంపి మాట నిలబెట్టుకున్నాడు. కైకకు ఇచ్చిన వరాల వల్ల శ్రీరాముడిని వనవాసానికి పంపిన సత్య ప్రతిజ్ఞాడు. శ్రీరామునిపై బెంగతో చివరకు మరణించాడు.

2. విశ్వామిత్రుడు.

రామాయణంలో విశ్వామిత్రునిపాత్ర చాలా గొప్పది. ఇతడు మహాతేజశ్శాసాలైన మహర్షి సులభకోపి సృష్టికి ప్రతి సృష్టి చేయగల సమర్థుడు. వివాదాల్లో ప్రయోగ దక్కుడు ప్రజాహితం కోసం యజ్ఞయాగాదులు జరుపుతూ ఉంటారు. విధేయులై ఉన్న వారిని దయతో చూస్తారు. ధర్మపదేశం చేస్తాడు.

రామలక్ష్మణులను యాగసంరక్షణార్థం తీసుకొని వెళ్ళాడు. దారి పొడుగునా వారికి ఎన్నో శస్త్రాస్త్ర విద్యలను బోధించి, ధనుర్విద్యా గురువైనాడు. 'బల' 'అతిబల' అనే విద్యలను ఉపదేశించాడు. శ్రీరామునికి అస్త్ర విద్యలను ఉపదేశించడంలో నేర్పరితనాన్ని, ప్రదర్శించారు. భవిష్యత్తులో రావణునితో జరుగుబోయే యుద్ధానికి రామలక్ష్మణులను సిద్ధపరిచినాడు. 'మంద' 'కరూశ' అనే జన పదాలలో విధ్వంసం సృష్టించిన 'తాటక' అనే రాక్షసిని శ్రీరాముని చేత వధింపజేసినాడు. శ్రీరాముని కోరిక మేరకు తమ వంశ పుట్టుపూర్వోత్తరాలను గురించి చెప్పి, రాముని పూర్వీకులు ఎంత గొప్పవారో వివరించారు. సందర్భానుసారంగా అపాల్యా శాప వృత్తాంతమును, గంగావతరణ వృత్తాంతమును వివరించాడు. మిథిలా నగరంలో జనకుడు ఏర్పాటు చేసిన స్వయంవరానికి తీసుకెళ్ళి రాముని చేత శివధనుర్బంగం చేయించి రామ లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నుల వివాహాలకు కారకుడైనాడు.

3. మారీచుడు:

"మారీచుడు" 'తాటక' అనే రాక్షసి కుమారుడు, విశ్వామిత్రుని యజ్ఞవేదికపై రక్షం కురిపించిన దుష్టుడు. అయినా గొప్ప ధర్మాత్ముడు. ప్రభుభక్త పరాయణుడు, సీతాపహరణం తప్పని రావణునికి చెప్పి, అతని ఆగ్రహానికి కారకుడైనాడు. గత్యంతరం లే రావణుని అదేశాన్ని అనుసరించి మాయారూపమైన జంకగా మారి సీతాపహరణకు కారకుడైనారు.

విశ్వామిత్రుని యాగాన్ని ధ్వంసం చేయబోయి రాముడు పేసిన బాణం దెబ్బకు నూరు యోజనాల దూరంలో సముద్రం మధ్యలో పడ్డాడు. అలా రాముని శక్తి, గొప్పదనం తెలిసినవాడు. సీతాపహరణకు తనకు సాయం చేయమని రావణుడు మారీచుడిని కోరాడు. రాముడు సింహం వంటివాడని, రాముణ్ణి కవ్వించడం కొరివెలో తలగోక్కడడం వంటిదని రావణునికి మారీచుడు హితవు చెప్పాడు. అయినా సరే రాముని మీద పగ తీర్చుకోవడానికి సహకరించమని, అలా చేయని యెడల, మారీచుడిని చంపుతానని లెదిరించాడు. "రావణుని చేతిలో రావడం కన్నా శ్రీరాముడి చేతిలో చావడమే నయం, తన జన్మ తిరిస్తుందని" మారీచుడు బాపించి, బంగారు లేడిగా మారి సీతాపహరణలో రామునికి సాయం చేశాడు. చివరకు శ్రీరాముని చేతిలో మారీచుడు మరణించాడు. వేటకు వచ్చే రాజులను మాయలేడి రూపంలో రాజులను చంపే స్వభావం కలవాడే మారీచుడు.

4. కైక:

కేకయ రాజు కుమార్తె దశరథుని ముగ్గురు భార్యలలో మూడవ భార్య. ఈమె దశరథునికి ప్రేయమైన భార్య. ఈమెకు యుద్ధవిద్యలు కూడా తెలుసు. అయితే చెప్పుడు మాటలకు లొంగిపోయే స్వభావం కలది.

పుత్ర కామేష్టి యాగం తరువాత కైకకు భరతుడు జన్మించాడు. ఈమెకు భరతుని మీదే కాకుండా రాముని మీద కూడా అమితమైన ప్రేమాభిమానాలు కలది, "వాకు భరతుడు, రాముడు ఇద్దరూ సమానమే" అన్న రైక మాటలను బట్టి రాముని మీద | ప్రేమాభిమానాలు వ్యక్తమౌతున్నాయి. రాముని పట్టాభిషేకం వార్త విని ఎంతో ఆనందించింది. కానీ దాని అయిన మంధర దుర్బేధ వల్ల ఆమె మనసు మారిపోయింది. దశరథునితో కఠినంగా ప్రవర్తించి, తన కుమారుడు భరతునికి పట్టాభిషేకం, రామునికి పదునాలుగు | ఏళ్ళు అరణ్యవాసం అనే కోరికలు కోరింది. దశరథుడు కైకను మందలించినా చివరకు ఆమె కాళ్ళు పట్టుకున్నా, కైక బండరాతి హృదయం కరగలేదు. దానితో రాముడు అడవుల పాలైనాడు. దశరథుని మరణానికి కారణమైంది. భరతుని ఆగ్రహానికి గురైంది. | సీతారామ లక్ష్మణులు వనవాసానికి బయలుదేరుతున్న సమయంలో కూడా కైక చలించలేదు. ఈ విధంగా కైక రామాయణంలో మూర్ఛరాలుగా, దుష్ట స్త్రీ పాత్రగా మిగిలిపోయింది.

5. మంధర:

రామాయణంలో మంధర పాత్ర ఎంతో విశిష్టమైనది. రామాయణ కథ మలుపు తిరగటానికి, శ్రీరామ వనవాసానికి ప్రధాన కారకురాలు. దుర్బుద్ధి కలిగింది. తన చెడ్డ ఆలోచనలతో ఎదుటివారి మనసులను మార్చగలిగింది. పచ్చని కాపురంలో చిచ్చు పెట్టే స్వభావం కలది. భరతుని ఆగ్రహానికి కారణమైంది.

కైక అత్తవారింటికి వచ్చినప్పుడు వెంట వచ్చిన అరణ్యపు దాసి మంధర అందుకని తన రాణి కుమారుడైన భరతుడు రాజు 'కావాలని, కైక పట్ల మహిషి కావాలని ఆశపడింది. రాముని పట్టాభిషేక వార్త తెలిసి మంధర కైకకు చెప్పింది. ఆ వార్త విని కైక షిస్తూ ఉంటే ఆమె మనస్సును మార్చింది. కైకతో రాముడు రాజైతే కొసల్య రాజమాత్ర అవుతుందని, అప్పుడు "మాలోపాడు నివు దాసిపపుతావని, రామునికి నీ కొడుకు దాస్యం చేయాలిని వస్తుందని, కనుక భరతునికి రాజ్యాధికారం దక్కేట్లు, రాముడు | 'అడవుల పాలయ్యేట్లు చూడమని ఎన్నో దుర్బేధలు చేసి రాముని మీద ప్రేమను విరిచింది. దశరథుడు గతంలో ఇచ్చిన రెండు వరాలను ఇప్పుడు ఉపయోగించుకోమని దుర్బేధ చేసింది. ఈ విధంగా రామాయణంలో మంధర ఒక దుష్ట పాత్రగా నిలిచిపోయింది.

6.భరతుడు:

రామాయణంలో

భరతుడు సర్వశ్రేష్టుడు. ఇతడు నిష్కపటుమైన మనస్సు కలవాడు. ఆదర్శ పురుషుడు. స్వార్థం లేనివారు. వినయశీలి. సంయమనం కలవాడు, శ్రీరాముని యందు అపారమైన భక్తి విశ్వాసాలు కలవాడు. రాజ్యకాంక్ష లేనివాడు. రామాజ్ఞను శిరసావహించేవాడు. శ్రీరామునిని సేవించడానికి జన్మించాననుకొనే పుణ్య పురుషుడు..

దశరథుడు, కైకల కుమారుడు భరతుడు. శ్రీరామునికి భరతుని యందు అపారమైన భక్తి గౌరవాలు ఉన్నాయి. భరతునికి, రాజ్యం, అతని తల్లి కైక ఇప్పించింది. అయినా భరతుడు, రాముడే రాజ్యం పాలించటానికి అర్హుడని నిశ్చయించి వనవాసం చేస్తున్న అన్న రాముని దగ్గరకు వెళ్ళాడు. అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చి రాజ్యాన్ని పాలించమని భరతుడు, శ్రీరాముని కోరాడు.

అన్న ఆజ్ఞపై విధిలేక భరతుడు రాముని పాదుకలకు పట్టాభిషేకం చేసి, అన్నకు బదులుగా పదునాలుగు ఏళ్ళు కోసల దేశాన్ని పాలించాడు. భరతుడు పాదుకలకు పట్టం గట్టి అయోధ్యలో ఉండలేక నంది గ్రామానికి వెళ్ళాడు. పదునాలుగు ఏళ్ళు పూర్తి కాగానే. అన్న రాముడు అయోధ్య తిరిగి రాకపోతే తాను అగ్నిప్రవేశం చేస్తానని భరతుడు అన్నతో అన్నాడు. అన్న రామునకు ఇచ్చిన మాట "ప్రకారం అన్న వలెనే తాను కూడా జటలు ధరించి, నారచిరలు కట్టి, వనవాస నియమాలలో రాజ్యపాలన చేసినాడు. అన్న రాముడు తిరిగి రాగానే రామునికి రాజ్యాన్ని అప్పగించిన ధర్మాత్ముడు భరతుడు.

7. శూర్పణఖ:

శూర్పణఖ రావణాసునికి సోదరి. ఈమె రాక్షస, ఈమె రాముని సోదర్యానికి ముగ్ధురాలైంది. శ్రీరాముడిని తనను చేపట్టమని అడిగింది. తమకు అడ్డుగా ఉన్న సీతారామలక్ష్మణులను చంపి తింటానన్నది. రాముడు లక్ష్మణుడి దగ్గరకు వెళ్ళమంటే, లక్ష్మణుడి దగ్గరకు వెళ్ళింది. లక్ష్మణుడు తనలో ఉంటే దార్యం చేయాలన్న వస్తుందని రాముని వద్దకి వెళ్ళమన్నాడు. సీత ఉండటం వల్లే తనను రాముడు నిరాకరిస్తున్నాడని, సీతపై దాడికి దిగింది. దానిలో రాముని ఆజ్ఞపై, లక్ష్మణుడు శూర్పణఖ ముక్కు చెవులను కోశాడు.

శూర్పణఖ తనకు జరిగిన అవమానాన్ని గురించి బరునికి చెప్పింది. ఖరుడు, దూషణ, త్రిశరులు పద్నాలుగు వేలమంది రాక్షసవీరులు రాముని చేతిలో దావటానికి శూర్పణఖే కారణము. తరువాత శూర్పణఖ తన వికృత రూపంలో ఆవేశంతో అన్నరావణుని కొలువుకి వెళ్ళింది. కానీ రావణుడు మాత్రం చలించలేదు. దానిలో రావణుడి మూర్ఖత్వాన్ని తిట్టిపోసింది. "సోదర్యవతి అయిన సీతకు తగిన భర్తవు నివేసని రావణునిలో కొత్త ఆశలను రెకెత్తింది. అతని చావును కారకురాలైన వ్యక్తి శూర్పణఖ.

8. 'తాటక':

'తాటక' యక్షిణి జాతికి చెందిన ఒక రాక్షస స్త్రీ ఈమె పుట్టుకలోనే చేయి ఏనుగుల బలం కలిగినది. ఈమెను ఎవరూ ఎదరించలేదు. వికృతాకారం కలిగి జనపదాలలో విరుచుకుపడుతుంది. తాను కనబడకుండా రాళ్ళ వద్దం కురిపిస్తుంది. వికృతాకారంలో విరుచుకుపడుతున్న తాటక చేతులను తన నిశిత బాణాలలో ఖండించాడు రాముడు. అయినా ఆవేశంతో మీరికి వస్తున్న తాటక ముక్కు చెవులను కోసివేశాడు లక్ష్మణుడు. తాటక ఆవేశం రెండింతలయ్యింది. తాటక ఆవేశం రెండింతలయ్యింది.. తాటక తాను కనబడకుండా రాళ్ళ వద్దం కురిపించిన రాక్షస తాటక.

9. త్రిజట:

రామాయణంలోని ముఖ్య పాత్రలలో 'త్రిజట' పాత్ర కూడా చాలా ముఖ్యమైనది. ఈమె విభీషణుని కుమార్తె, రాక్షస వంశంలో జన్మించినా, మంచి చెడులను గురించి ఆలోచించగల సమర్థురాలు. రావణుడు సీతను అశోక వనంలో ఉంచినప్పుడు ఎంతో బాధపడుతున్న సీతను ఓదార్చి, ధైర్యం చెప్పినట్టిది. ఒక రకంగా చెప్పాలంటే రాక్షసులను గంజాయి వనంలో తులసి మొక్క లాంటిది.

రావణుడు సీతను అశోక వనంలో ఉంచి, రాక్షస స్త్రీలను ఆమెకు కాపలాగా పెట్టాడు. వారిలో త్రిజట కూడా ఉంది. రావణుని భర్తగా అంగీకరించటానికి సీతను ఒప్పించమని రావణుడు రాక్షస స్త్రీలకు చెప్పాడు. రాక్షస స్త్రీలు సీతకు నచ్చచెప్పటానికి ప్రయత్నించి, ఒప్పుకోకపోతే చంపుతామని బెదిరించాడు. దానిలో సీత ఎంతో ఆవేదన చెందింది. అప్పుడు త్రిజట ఆ రాక్షస స్త్రీలను అదలించి, నిద్రలో పగటి పూట తనకు వచ్చిన కలను గురించి అక్కడున్న రాక్షస స్త్రీలకు చెప్పింది. ఆ కలను బట్టి లంక చిన్నాబిన్నం కావటం ఖాయమని, రావణుని వినాశనం తప్పదని, సీత కోరిక సిద్ధిస్తుందని జరగబోయే విషయాన్ని గూర్చి చెప్పింది. తరువాత రామరావణ యుద్ధంలో రామలక్ష్మణులు చనిపోయారని సీతను యుద్ధభూమికి తీసుకొని వెళ్ళి చూపించినపుడు, సీత ఎంతో విలపించింది. అప్పుడు త్రిజట సీతను ఓదార్చి, వాళ్ళు బ్రతికే ఉన్నారని ఆదారాలు చూపించి సీతకు ధైర్యాన్ని చెప్పిన రాక్షస స్త్రీ త్రిజట.

ప్రశ్న సంఖ్య 10: సృజనాత్మకంగా / ప్రశంసిస్తూ వ్రాయడం (లేఖ, కరపత్రం, సంభాషణ, సూక్తులు, నినాదాలు)

1. మాతృభావన పాఠం ఆధారంగా స్త్రీల పట్ల మనం ఎలా ప్రవర్తించాలో, మన బాధ్యతలు ఏమిటో తెలిపేలా నినాదాలు, సూక్తులు రాయండి. (మాతృభావన)

నినాదాలు:

1. స్త్రీలకు రక్షణ కావాలి - స్త్రీలను బాదించే వారిని కఠినంగా శిక్షించాలి. 2. స్త్రీలను గౌరవించండి - గౌరవంగా జీవించండి. 3. రత్నముల వంటి స్త్రీలు భారత భూమిపై తిరిగే పుణ్యదేవతలు. 4. స్త్రీలను పూజిద్దాం దేశ గౌరవాన్ని కాపాడుదాం. 5. స్త్రీలను గౌరవించు భారతావని కీర్తిని పెంచు. 6. మహిళకు అండగా నిలుద్దాం - ఆత్మ రక్షణను నేర్పుదాం.

సూక్తులు

1 మహిళ లేని జగతి అవుతుంది అదోగతి. మహిళల చదువు మహిళే వెలుగు.

2

3. స్త్రీలను పూజించే చోట దేవతలు ఆనందిస్తారు. 4. స్త్రీ లేకుంటే జన్మ లేదు. స్త్రీ లేకుంటే జీవం లేదు. 5. భూమాతకున్న ఓర్పు భువిపై మహిళకే ఉంది. 6 స్త్రీ లేకుంటే గమనం లేదు. స్త్రీ లేకుంటే సృష్టే లేదు.

2) జానపదుని జాబు పాఠం ఆధారంగా కొన్ని నినాదాలు, సూక్తులు రాయండి.

నినాదాలు:

1) కష్టం రైతులది, సుఖం పట్నం బాబులది. 2) కష్టం రైతులది. ఫలితం ఇనాం దారులది. 3) వెనక్కి తిరిగి చూడు నిన్ను పోషిస్తున్న పల్లెను కాపాడు. 4) పల్లెను మరిచినోడు, తల్లిని మరిచినోడు, కృతఘ్నులే. 5) ప్రగతికి బాటలు వేయాలంటే, పచ్చని పల్లె దిక్కు. 6) కాలం విలువ తెలుసుకో, జవితాన్ని చక్కగా మలచుకో.

సూక్తులు:

1) పల్లెటూళ్ళు ప్రశాంత జీవిత సౌఖ్యానికి పుట్టిళ్ళు. 2) పట్నాల్లో రూపాయిని దమ్మడిలాగా ఖర్చు చేస్తారు.) ప్రజా సముదాయం కోరే ప్రత్యక్ష ఫలం, ఆడంబరం కాదు, 3 4) 'కష్టం ఒకళ్ళది, ఫలితం మరొకళ్ళది.. 5) "డబ్బులేని చదువు ఇబ్బందులు చేటు." 6) కాలం జరిగిపోయే కొద్దీ, స్నేహాలు పాతబడి పోతూ ఉంటాయి.

లేఖలు:

1.. మీరు చూసిన పల్లెటూరులోని మనుష్యుల మధ్య సంబంధాలు, అక్కడి ప్రకృతి దృశ్యాలను వర్ణిస్తూ మీ మిత్రుడికి లేఖ రాయండి. (జానపదుని జాబు)

విశాఖపట్టణం,

05-02-2022.

ప్రియమైన మిత్రుడు శ్రీనివాసు,

నీ మిత్రుడు రాయునది. నేను చక్కగా చదువుతున్నాను. నీవు కూడా చక్కగా చదువుతున్నావని ఆశిస్తున్నాను. ఈ మధ్య నేను మా అక్క పెళ్లికి శ్రీకాకుళం జిల్లా కవిటి మండలంలోని 'కుసుమపురం' అనే ఒక పల్లెటూరికి వెళ్ళాను. ఆ పల్లెటూరిలో సుమారు 4 వేల మంది జనాభా ఉన్నారట. సుమారు 5 వేల ఎకరాలలో వరిపంట, 8 వేల ఎకరాలలో కొబ్బరితోటలు ఆ ఊరిలో ఉన్నాయట. ఊళ్ళో అన్ని కులాల వారూ, అన్ని వృత్తుల వారూ ఉన్నారు. ఆ పెళ్లి చేయించే పురోహితుణ్ణి, ఆ ఊరి సర్పంచ్ గారు 'బాబాయి గారూ' అని ప్రేమగా పిలిచేవాడు. ప్రజలు ఎక్కువగా పేర్లు పెట్టికాక, పెద్దమ్మ, పిన్నమ్మ, అక్క, బావ, మొదలయిన వరుసలు పెట్టి ప్రేమగా పిలుచుకున్నారు. ఆ గ్రామస్తుల ఐక్యత చూస్తే ఆనందం వేసింది.

ఇంక ఆ పల్లెటూరిలో ప్రకృతి శోభ మహాద్భుతం. ఊళ్లో పంటకాలువలూ, చెరువులూ ఉన్నాయి. గాలికి తలలాడిస్తూ, మనల్ని పిలుస్తున్నట్లుంటాయి. కొబ్బరి తోటల్లో చెట్లు, నిండుగా గెలలతో కలకలలాడుతుంటాయి. కొబ్బరిచెట్లు కల్పవృక్షం లాంటిది.

అదీగాక ఈ ఊరి ప్రక్కనే బాహుదా నది, దాని పక్కగా బంగాళాఖాతం ఉంది. ఆ సముద్ర కెరటాల శోభ వర్ణించడం అసాధ్యం. సముద్రతీరాన సరుగుడు తోటలు, ఏవో పాటలు పాడుతూ ఉంటాయి. పల్లెలు, దేశ సౌభాగ్యానికి ప్రశాంత జీవితానికి పుట్టిళ్ళు అని చెప్పడానికి ఇంత కన్న నిదర్శనం ఏముంటుంది మిత్రమా!.

నీవు కూడా నీ అనుభవాలు రాయు. ఉంటానిక.

నీ ప్రియమిత్రుడు. X X X.

చిరునామా:

ఎ. శ్రీనివాసరావు, 10వ తరగతి ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాల, పొందూరు, పిన్ : 5 3 2 2 5 4 శ్రీకాకుళం జిల్లా.

2. మీ పాఠంలోని హనుమంతుని శక్తి యుక్తులను వర్ణించిన కవిని ప్రశంసిస్తూ అతని రచనలు చదవమని సలహాలిస్తూ మిత్రునికి ఒక లేఖ రాయండి. (సముద్ర లంఘనం)

విశాఖపట్టణం, 24.0

1.2022.

ప్రియమిత్రుడు రాజుకు,

నీ మిత్రుడు రాయునది. నేను చక్కగా చదువుతున్నాను. నీవు కూడా చక్కగా చదువుతున్నావని ఆశిస్తున్నాను. మిత్రమా! చక్కని నైతిక విలువలకు, మంచి ధర్మాలకు నిలయం మన 10వ తరగతి పాఠ్య పుస్తకం. ఈ పుస్తకంలోని ప్రతి పాఠం ఒక ఆణిముత్యమే. ముఖ్యంగా 8వ పాఠం "సముద్రలంఘనం" గొప్ప విశిష్టతను కలిగియున్నది. ఈ పాఠం శ్రీ కృష్ణ దేవరాయలు వారి అష్టదిగ్గజ కవులలో ఒకరైన అయ్యలరాజు రామభద్రుడు గారు రచించిన "రామాభ్యుదయము" అనే కావ్యము నుండి

గ్రహింపబడింది. "రామాభ్యుదయము" లోని కథ సీతారాముల కథయే. కాని మన పాఠంలో హనుమంతుడు సముద్రం దాటిన ఘట్టమును కవి మనోహరంగా (అద్భుతంగా) వర్ణించాడు.

ఈ రామాభ్యుదయంలో కవి హనుమంతుని శక్తిని గురించి, పరాక్రమాన్ని వర్ణించిన తీరు అమోఘం, పాఠం ప్రారంభంలో హనుమంతుడు సముద్రంపై దూకేటప్పుడు తన చూపంబుధి మీదజూచి " అనే పద్యంలో హనుమంతుని రూపాన్ని వర్ణించిన తీరు అమోఘం. ఇందులో ప్రతి పద్యం ఒక ఆణిముత్యమే. పద్యాలలో కవి యొక్క వర్ణనా చాతుర్యం చక్కగా కనిపిస్తుంది. నేను ఈ రోడ్డు "రామాభ్యుదయము" కావ్యమును కొన్నాను. నీవు కూడా రామభద్రుని రచనలు చక్కగా చదువు. ఈ కవిని గురించి నీ అభిప్రాయం నాకు రాయు.

నీ తల్లిదండ్రులకు నా నమస్కారములు, ఉంటానిక

నీ ప్రేయ మిత్రుడు,

చిరునామా:

రాజు. 10వ తరగతి శారదా ఉన్నత పాఠశాల, చైతన్యనగర్, విజయవాడ. పిన్ : 522 254.

3.పేదలకు మేలుచేయడం వలన మనం పొందే మేలును గురించి తిలయజేస్తూ మిత్రునికి లేఖ వ్రాయండి. (శతక మధురిమ)

అనంతపురం,

05-02-2022

ప్రియమైన మిత్రుడు సునీల్ కుమారు,

నేను ఇక్కడ క్షేమం. నీవు కూడా క్షేమంగా ఉన్నావని భావిస్తున్నాను. నేను చాలా బాగా చదువుతున్నాను. నీవు కూడా బాగా చదువుచున్నావని భావిస్తున్నాను. మన 10వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకంలోని శతకమధురిమ అనే పాఠంలో "పట్టుగనీశ్వరుండు " అనే పద్యమును నేను చదివాను. ఆ పద్యంలో పేదలకు అన్నం పెట్టడం, దానం చేయడం వలన. మనం పొందే మేలును గురించి కవయిత్రి వెంగమాంబ గారు చాలా చక్కగా తిలయజేశారు. అందుకనే నీకు ఈ లేఖ. వ్రాస్తున్నాను.

పేదలు అనగా కనీస అవసరాలైన కూడు, గుడ్డ, ఇల్లు మొదలైన వాటికి కూడా నోచుకోలేనివారు అని అర్థం. అటువంటి వ్యక్తులు సమాజంలో చాలా మంది మనకు కనిపిస్తుంటారు. అటువంటి పేదలకు మనకు ఉన్నదానిలో ఎంతో కొంత సాయం చేసి, వారి కడుపు నింపినట్లయితే, మనం భూలోకంలో మంచి పేరును, పరలోకంలో పుణ్యమును పొందవచ్చు.

పురాణాలలో రఘు మహారాజు, శిబి చక్రవర్తి, కర్ణుడు, చరిత్రలో హర్షుడు, అపర అన్నపూర్ణగా పేరు పొందిన డక్కా సీతమ్మ గారు ఇలాంటి దానములు చేసి గొప్ప ఖ్యాతిని గడించారు. అందుకే 'మానవ సేవే మాధవ 'సేవ' అని పెద్దలు కూడా అన్నారు. కావున నీకు లోచనంతలో నీవు కూడా పేదలకు సాయం చేయగలవని భావిస్తున్నాను.

మీ అమ్మగారికి, నాన్నగారికి నా నమస్కారములు,

నీ ప్రేయ మిత్రుడు,

చిరునామా:

జ. సునీల్ కుమార్,

తండ్రి పేరు సత్యన్నారాయణ, వాసుదేవపట్నం గ్రామం, సంతకవిటి మండలం, శ్రీకాకుళం జిల్లా, పిన్ : 5 3 3 2 60

4. విద్వాన్ విశ్వం కవితా శిల్పాన్ని ప్రశంసిస్తూ మిత్రునికి లేఖ రాయండి. (చూణిక్కవీణ)

కడప,

05-02-2022

ప్రియమిత్రుడు శ్రీధరు.

నీ మిత్రుడు రాయునది, నేను చర్యగా చదువుతున్నాను. నీవు కూడా చక్కగా చదువుతున్నావని ఆశిస్తున్నాను. మన 10వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకంలోని పాఠాలన్నీ చాలా బాగున్నాయి కదూ. ముఖ్యంగా విద్వాన్ విశ్వం రచించిన 'చూణిక్క వీణ' పాఠం ఒక ఆణిముత్యమే అని చెప్పవచ్చు. అది వచన కవిత. దానిలో ఉపయోగించిన ప్రాస పదాలు చాలా బాగున్నాయి.

సంఘంలోని సమస్యలను మానవజాతి పురోగతిని చాలా చక్కగా వర్ణించారు. సందర్భానికి తగిన పదాలు ప్రయోగించారు. కవితా వస్తువు కూడా ఎక్కడా కుంటుపడకుండా చాలా చక్కగా సాగింది. మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలతాయా! అనే నానుడిలో కవిత ప్రారంభమౌతుంది. "పొట్టలోని పుట్టకురుపుతో సంఘం కట్టెదురు కళ్ళవళ పడిపోతుంటే" అనే వాక్యంలో సమాజంలోని సమస్యలను, సమాజం అభివృద్ధి చెందకపోవడానికి గల కారణాలను, సగటు మానవుని జీవన శైలిని గురించి చాలా చక్కగా తెలియజేశారు.

"మొక్కలు నిక్కి చూచేలా చక్కని నొక్కులతో చిక్కని పదాలు పాడుకొన్నాడు" అనేది కూడా అద్భుతమైన వర్ణన. వృత్త్యానుప్రాసాలవారం ప్రయోగించాడు. జ్ఞాని అంటే తెలిసినవాడు, పండితుడు. విజ్ఞాని అంటే తెలిసిన దానిని పరిశోధించి సత్యాసత్యాలు తెలుసుకొనేవాడు. నీవు కూడా ఈ కవిత చదువు. చాలా మంచి విషయాలు తెలుస్తాయి.

మీ తల్లిదండ్రులకు నా నమస్కారములు, ఉంటానిక.

నీ ప్రేయమిత్రుడు,

చిరునామా: బి. శ్రీధర్,

105 6668, ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాల, గోపాలపట్నం, విశాఖపట్టణం. 55:530027.

5. కోపం తగ్గించుకోవడం మంచిది అనే అంశాన్ని బోధిస్తూ మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

అమరావతి:

05.02.2022

ప్రియ మిత్రుడు సురేష్,

'మిత్రమా! నీ లేఖ అందింది. మేమంతా క్షేమంగా ఉన్నాము. నీ లేఖలో నీకు ప్రేయమిత్రుడైన రవికాంతో నీకు తగవు వచ్చిందని, మీరిద్దరూ గట్టిగా దెబ్బలాడుకున్నారని, గట్టిగా దెబ్బలు కూడా తగిలాయని రాశావు.

నీ ఉత్తరం చదివి చాలా బాధపడ్డాను. ఎందుకంటే సహజంగా నీవు శాంతగుణం కలవాడివి. నీకు కోపం ఎందుకు వచ్చిందో కూడా రాశావు. అయినా మీరిద్దరు దెబ్బలు తగిలే అంత వరకూ గొడవ పడడం నాకు నచ్చలేదు. తన కోపమే తన శత్రువు కాని సుమతీ శతక కర్త బద్ధెన గారు అన్నారు. కోపమున ఘనత కొంచెమై పోవును అని వేమనగారు చెప్పారు.

మిత్రమా! ఆవేశం అనార్థాలకు మూలం. క్షణికావేశం కొండంత ప్రమాదమును తెచ్చిపెడుతుంది. కోపం వలన మనిషి- వివేకాన్ని కోల్పోయి, రాక్షసుడిగా మారుతాడు. అయినా అన్ని విషయాలు తెలిసిన వాడివి కాబట్టి, నీవు కోపం తగ్గించుకొని ఒకసారి రవికాంతు ప్రేమతో పలుకరించు చూడు, తప్పకుండా మీరిద్దరు మరలా ఒకటవుతారు. ఈ ప్రపంచంలో దేనినైనా మార్చే శక్తి మంచిమాటకు మాత్రమే ఉంది. మంచిమాట, చక్కని చిరునవ్వు మనల్ని అందరికీ దగ్గర చేస్తుంది. అతి త్వరలో నీవూ రవికాంతే, మంచి మిత్రులుగా మారి నాకు లేఖ రాస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

మీ తల్లిదండ్రులకు నా నమస్కారములు, ఉంటానిక,

ఇట్లు నీ ప్రేయ మిత్రుడు,

చిరునామాల

105 6668, ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాల,

పొందూరు, శ్రీకాకుళం జిల్లా 55: 53000 1

ప్రశ్న సంఖ్య 11. అలంకారాలు

1.ఉపమాలంకారము : (ఉపమా పోలిక) లక్షణం: ఉపమేయమునకు ఉపమానమునతో మనోహరమైన సాదృశ్యమును వర్ణించిన యెడల దానిని ఉపమాలంకారము ఉదాహరణలు: 1. శ్రీమంతే చొక్కా మల్లెపూవులా తిల్లగా ఉంది. 2. నీతముఖం చంద్రబింబం వలె ప్రకాశవంతముగా ఉన్నది. సమత్యయం: ఉపమేయమైన శ్రీమంతే చొక్కాను ఉపమానమైన మల్లెపూవుతో మనోహరముగా (అందముగా) పోల్చి (వర్ణించి) చెప్పబడింది కాబట్టి ఇది ఉపమాలంకారము అవుతుంది.

2.రూపకాలంకారం : (అభేదం చెప్పుట, ఆరోపించుట) లక్షణం: ఉపమేయ ఉపమానములకు (అభేదం చెప్పుట) భేదం లేనట్లు చెబితే దానిని రూపకాలంకారం అంటారు. ఉదాహరణ: అభినవతేందు చంద్రికాంబోధి అఖిలంబు నీటనిట్టలముగ నిట్టవాడిచె (చంద్రిక = వెన్నెల, అంబోధి = సముద్రము) సమున్వయం: వెన్నెల అనే సముద్రం నుండి చంద్రుడు నిండుగా ఆవిర్భవించాడు అని చెప్పబడింది. వెన్నెలకు సముద్రమునకుభేదం ఉన్న లేనట్లు చెప్పబడింది కాబట్టి ఇది రూపకాలంకారము అవుతుంది.

3. అతిశయోక్తి అలంకారం: (అతి = ఎక్కువ) (అతిశయించడం = ఎక్కువ చేసి చెప్పడం) లక్షణం: ఏదైనా విషయాన్ని ఉన్నదాని కంటే ఎక్కువ (అధికం) చేసి చెబితే దానిని అతిశయోక్తి అలంకారం అంటారు. ఉదాహరణలు: 1. దేవాలయ గోపురాలు ఆకాశానికంటుతున్నాయి. 2. మా చెల్లెలు తాటి చెట్టుల పాడవుంది. 3. మా పొలంలో బంగారం పండింది. 4. చుక్కలు తల పూవులుగా అక్కజముగ మేను పెంచి యంబరవీధిన్ సమన్వయం: మొదటి రెండు వాక్యాలలో గోపురాల ఎత్తు, చెల్లెలి ఎత్తును ఉన్నదాన్ని కంటే ఎక్కువ చేసి చెప్పడం జరిగింది. కాబట్టి ఇది అతిశయోక్తి అలంకారం అవుతుంది.

4. అర్ధాంతరన్యాసాలంకారము: (సామాన్య విషయం) (విశేషం విషయం) లక్షణం: సామాన్యాన్ని విశేషంచేత గాని, విశేషాన్ని సామాన్యం చేత గాని సమర్థించి చెబితే చెప్పడాన్ని అర్ధాంతరన్యాసాలంకారము అంటారు. 1. శివాజీ కళ్యాణి దుర్గాన్ని సాధించాడు. (విశేషం) వీరులకు సాధ్యం కానిది లేదు కదా. (సామాన్యం) 2. గొప్పవారిలో ఉన్న సామాన్యులనూ గౌరవిస్తారు. (సామాన్యం) పూవులలో పాడు దారాన్ని గూడా సిగరెక్కిస్తారు. (విశేషం) 3. హనుమంతుడు సముద్రాన్ని లంఘించాడు. (విశేషం) మహాత్ములకు సాధ్యంకానిది లేదుకదా! (సామాన్యం) మేముడంబుదికి పోయి జలంబు తెచ్చి ఇస్తాడు. (విశేషం) లోకోపకర్తలకిది సహజ గుణము, (సామాన్యం).

సమన్వయం : మొదటి ఉదాహరణలో శివాజీ కళ్యాణి దుర్గాన్ని సాధించడం విశేష విషయం. కానీ వీరులకు సాధ్యం కానిది లేదు కదా అనేది సామాన్య విషయం. ఇక్కడ విశేషాన్ని సామాన్యం చేత సమర్థించి చెప్పబడింది. కాబట్టి అర్ధాంతరన్యాసాలంకారము అవుతుంది

5. శ్లేషాలంకారము : ఇవ్వడాన్ని శ్లేషాలంకారం అంటారు.). లక్షణం: నానార్థ సంతయము శ్లేష నానార్థాలను కలిగి ఉండే అలంకారం శ్లేష (ఒకే పదం అనేక అర్థములు

ఉదాహరణలు: 1. మిమ్ము మాధవుడు రక్షించుగాక! అర్థం: అ మిమ్ము మాధవుడు (విష్ణువు) రక్షించుగాక! ఆ. మిమ్ము ఉమాధవుడు (శివుడు) రక్షించుగాక! 2. రాజ కువలయానందకరుడు (రాజ ప్రభువు, చంద్రుడు) (కువలయం- భూమి, కలువ) ర్థం: అ. ప్రభువు ప్రజలను ఆనందింపజేస్తాడు. ఆ. చంద్రుడు కలువలను వికసింపజేస్తాడు (సంతోషపెడతాడు) 3. నీవేల వచ్చెదవు. (ఏల ఎందుకు, పరిపాలించడం) అర్థం: అ. నీవు ఎందుకు వస్తావు. ఆ. నీవు పరిపాలించడానికి వస్తావు.

సమన్వయం: పై వాక్యాలలో నానార్థాలు (ఒకే వాక్యానికి రెండు వేరు వేరు అర్థాలు) వచ్చాయి కాబట్టి ఇది శ్లేషాలంకారం. అవుతుంది.

6. స్వభావోక్తి అలంకారం : లక్షణం: జాతి, గుణ, క్రియాదులచే స్వభావాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా వర్ణించి చెబితే దానిని స్వభావోక్తి అలంకారం అంటారు. ఉదాహరణ: అనుచున్ జేపుటుమరు కన్నుగవలో, నా స్పందిలోఘంబులో, ఘనపలంకారములో, నటదుకుటిలో గర్జిల్లనా బొన్సలేశుని....(జేపుటు = ఎరుపు) (ఘం = పెదవి) (పలంకారము = కేక) సమన్వయం ఇక్కడ కవి శివాజీ కోపాన్ని, కోపంలో కూడిన ముఖాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా వర్ణించాడు. పై వాక్యంలో శివాజీ కన్నులు ఎరువెక్కిడం, పెదవులు అదరడం, గట్టిగా కేకలు వేయడం మొదలైనవి ఉన్నది ఉన్నట్లుగా వర్ణించాడు కాబట్టి ఇది స్వభావోక్తి అలంకారం అవుతుంది.

7. వృత్త్యనుస్థాన అలంకారం: లక్షణం ఒకటి గాని అంత కంటే ఎక్కువ గాని హల్లులు (పలుమార్లు వచ్చినట్లయితే) పునరావృతం అయితే దానిని వృత్త్యనుస్థాన అలంకారం అంటారు. (అవృతం = మరలా మరలా రావడం).

ఉదాహరణలు: 1. అడిగెదనని కడుపడజను నడిగెదనను మగుడ నడుగడన నడ యుడగన్. 2. చూరుకు, తేరుకు, నారుకు, యేరుకు, దారువును వాడు నరవరులలలోన్.

3. (డ అనే హల్లు) మకరంద బిందు బృంద రసస్యందన మందరమగు మాతృభాషయే (ంద అనే పాలు) (రు అనే హల్లు)

4. నీ కరుణా కటాక్ష విక్షణములకై నీరిక్కించుచున్నారము. సమన్వయం: మొదటి వాక్యంలో డ అనే హల్లు అనేక సార్లు వచ్చింది కాబట్టి ఇది వృత్త్యనుస్థాన అలంకారం అవుతుంది. (క, ష అనే హల్లులు)

8. లాటానుస్థాన అలంకారం: లక్షణం: అర్థభేదం లేకున్న తాత్పర్య భేదం గల ఒకే పదముల జంట ప్రక్క ప్రక్కనే వస్తే దానిని లాటాను స్థాన అలంకారం అంటారు.

ఉదాహరణలు: 1. తండ్రి! హరి జేరుమనియెడి తండ్రి తండ్రి. 2. చిత్తశుద్ధితో జేసిది నీవ నీవ 3. హరి భజయించు హస్తములు, హస్తములు 4. శ్రీనాథు వర్ణించు జహ్వ జహ్వ సమన్వయం : మొదటి వాక్యములో తండ్రి అనే మాట రెండుసార్లు వచ్చింది. అర్థంలో ఎటువంటి భేదం లేదు. హరిని చేరుమనే తండ్రి నిజమైన తండ్రి అని తాత్పర్యంలో భేదం వచ్చింది కాబట్టి ఇది లాటానుస్థాన అలంకారం అవుతుంది.

9. యమకాలంకారం : లక్షణం: అచ్చులలో హల్లులలో మార్పులేనట్టి అక్షరాల సమాహం అర్థభేదంతో మరలా ప్రయోగిస్తే దానిని యమకాలంకారం అంటారు. (లేదా) ఒకే పదం అర్థభేదంతో వ్యవధానంతో మరలా ప్రయోగిస్తే దానిని యమకాలంకారం అంటారు.. ఉదాహరణలు: 1. మానవా ! నీ ప్రయత్నం మానవా? 2. లేమా! ధనుజుల గెలువగ లేమా? 3. ఆలోచనము శత్రువులలో రణమునకు కారణమైంది. సమన్వయం: మొదటి వాక్యంలో మొదటగా వచ్చిన మానవా! అంటే మనిషి అని, రెండోసారి వచ్చిన మానవా? అంటే విడిచిపెట్టవా? అని అర్థం, ఇలా ఒకే పదం అర్థభేదంతో మరలా వచ్చింది కాబట్టి ఇది యమకాలంకారము అవుతుంది.

10. ముక్తపదగ్రస్త అలంకారము: (ముక్త - విడిచిన, పద పదాలను / పదభాగాలను, గ్రస్తం - గ్రహించడం) లక్షణం: విడిచి పెట్టబడిన పద భాగాలను వ్యవధానం లేకుండా వెంటనే గ్రహించి చెబితే దానిని ముక్తపదగ్రస్త అలంకారము అంటారు.

ఉదాహరణలు: 1. మన మేటికి నూతనమా. తనమానిన ప్రేమ తనకు దక్కితి ననుమా!

సమన్వయం: 1. మొదటి పాదం చివర తనమా అని విడిచిపెట్టి, రెండవ పాదంలో వ్యవధానం లేకుండా వెంటనే తనమా అని గ్రహించడం జరిగింది కాబట్టి ఇది ముక్తపదగ్రస్త అలంకారం అవుతుంది.

2. సుదతీ నూతన మదనా, మదనాగ తురంగ పూర్ణమణిమయ సదనా!

సమన్వయం: 1. మొదటి పాదం చివర మదనా అని విడిచిపెట్టి, రెండవ పాదంలో వ్యవధానం లేకుండా వెంటనే మదనా అని గ్రహించడం జరిగింది కాబట్టి ఇది ముక్తపదగ్రస్త అలంకారం అవుతుంది.

11.అంత్యానుప్రాస అలంకారం (అంత్య = చివర) లక్షణం: పదాల చివరగాని, పాదాల చివర గాని, వాక్యాల చివర గాని ప్రాస వచ్చినట్లయితే దానిని అంత్యానుప్రాస అలంకారం అంటారు. అప్పుడు మా కులం వారిని ఆడవద్దన్నారు. తర్వాత అన్ని కులాల వారిని ఆడవచ్చన్నారు.

ఉదాహరణ : 1 సమన్వయం: పై వాక్యాలలో మొదటిపాదం చివర ఆడవద్దు అన్నారు అని ఉంది. రెండవ పాదం చివర ఆడవచ్చు అన్నారు. అని ఉంది. రెండు పాదాల చివర అన్నారు అనే ప్రాస పదాలు వచ్చాయి కాబట్టి ఇది అంత్యానుప్రాసాలంకారము అవుతుంది.

ప్రశ్న సంఖ్య : 13 అంశాలు:

1. కన్నులగవ =	కన్నుల జంట	2. తొల్మి =	ఓర్పు	3. సుంత =	కొంచెము
4. ఓష్టం =	పెదవి	5. కొండాడు =	పొగడు	6. లలామ =	శ్రేష్టురాలు
7. జేవురు =	ఎరుపు	8. సాధ్వి =	పతివ్రత	9. ఆయువు =	జీవితకాలం
10. అంగన =	స్త్రీ	11. పుయిలోడు =	జంకు	12. కరవటం =	బరిజే
13. సాదామిని =	మెరుపులేగ	14. అస్మచ్ఛమూధవులు - మా సైన్యాధిపతులు		15. స్నిగ్ధం =	దట్టమైనది
16. ఔద్ధత్యం =	గర్వం, పొగరు	17. పక్షం =	వైపు	18. తర్కం =	కారణం.
19. భత్యాలు =	బోజనానికి ఇచ్చే ద్రవ్యం	20. దమ్మడి =	రెండు కాసుల నాణెం	21. ఇనాం =	బహుమతి
22. అరక =	నాగలి	23. చమత్కారం =	నేర్పు	24. స్మితకాంతి =	నవ్వుల వెలుగు
25. మిక్కుటము =	ఎక్కువ, అధికం	26. దీవి =	ఆకాశం	27. రజనీకరబింబం =	చంద్రబింబం
28. సారభం =	సువాసన	29. బృంగం =	తుమ్మెద	30. లోచనం =	కన్ను
31. వెల్లి = ప్రవాహం.	దేహబలం	32. సత్త్వం =	దేహబలం	33. భూరుహం =	చెట్టు
34. అన్యతము =	అబద్ధం	35. నిర్జనవనం =	జనసంచారం లేని అడవి.	36. కూర్మము =	తొబేలు
37. భిన్నుడు =	దుఃఖితుడు	38. ఖలుడు = దుర్జనుడు		39. బుద్బుదం =	నీటి బుడగ
40. పరివ్రాజకుడు =	సన్యాసి	41. భేదం =	శోకం	42. నదామ నదీపూరము =	వేసవిలో నదిలోనీరు
43. ద్రవ్యం =	ధనం	44. కుసుమ స్తంభకం =	పూలగుత్తి	45. అన్యతము =	అసత్యం
46. యాతన =	బాధ	47. లాలివాడు =	పరాయివాడు	48. తిరియుట =	బిచ్చమెత్తుట
49. ఉదరము =	పొట్ట	50. ఉత్తములు =	గొప్పవారు	51. ముష్కరుడు =	మూర్ఖుడు
52. లాలన =	బుజ్జగింపు	53. మనత =	గొప్పతనం	54. మర్మము =	రహస్య
55. ఉద్యమం = ప్రయత్నం		56. పరామర్శ = చక్కగా విచారించు		57. సహస్రాబ్దం = వెయ్యి సంవత్సరాల కాలం	
58. నిష్ఠాతుడు = నేర్పరి.		59. పారావారం = సముద్రం		60. ఆంఘ్రులు = నమస్కరించు	
31. ప్రణమిల్లు = నమస్కరించు		62. జంఘము = కాలిపిక్క		63. వాలం = లోక	
64. రుగ్మత = రోగం		65. ఆయత్తమవడం = సిద్ధమవడం		66. కళవళపడు = కంగారుపడ	
67. రోదసి = అంతరిక్షం		68. రవళి = ధ్వని, శబ్దం, సద్దు		69. చిరంతనుడు = శాశ్వతుడు.	
70. కాడు = అడవి		71. సంజ వెలుగు = సంద్యాకాంతి		72. ఆశీర్వాదం = దీవెన	
73. తదేకంగా = అదేపనిగా		74. పులుము = రాసుకొను		75. కాలక్షేపం = కాలం వెళ్ళబుచ్చడం	
76. ఆకళింపు = అవగాహన		77. చేరువ = దగ్గర		78. వీక్షించు = చూచు	
80. ద్వాఃకపాటము = ద్వారం తలుపు		81. మచ్చెకంటి = అందగత్తె (స్త్రీ) కృషి		82. కుందాడుట = కోపము	

83. భుక్తిశాల = భోజనశాల

84. ఆగ్రహము = కోపము

86. గోమయం = ఆవు పెడ

87. సూడిగములు = గాజులు

89. చట్టువము = గరిటి

90. అపూపం = పిండివంట

92. సంకోచం = భయం

93. మందకోడి = సోమరి

95. కబళం = ముద్ద

96. అహరహం = ప్రతి దినం

98. బృహత్తర = గొప్పదైన

99. వ్యాసంగం =

85. చాత్రులు = శిష్యులు

88. పంచజనుడు = మానవుడు

91. పరహితార్థం = ఇతరుల మేలుకోసం

94. మెండు = ఎక్కువ

97. పరాభవం = అవమానం

100. సరిత్తు = నది

ప్రశ్న సంఖ్య 14 పర్యాయపదాలు:

1. ఆజ్ఞ -	అన, అనతి, నిర్దేశము, ఉత్తరువు	2. కన్ను -	నయనం, నేత్రము, అక్షి, చక్షువు
3. అనలం -	అగ్ని, జ్వలనం, చిమ్మ, మంట	4. కాంతి వనిత -	స్త్రీ, ఇంటి, పడతి, మహిళ
5. శివుడు -	శంకరుడు, శంభుడు, భవుడు	6. సుంత -	ఇంచుక, కొంచెం, ఇసుమంత
7. 'గృహం -	ఇల్లు గృహం, నికేతం	8. సంఘం -	గుంపు, సమూహం, బృందం
9. కోరిక -	వాంఛ, కృష్ణ, ఈషితం	10. పల్లె -	ఊరు, గ్రామం, జనపదం
11. చాడ్చు -	విధము, రీతి, భంగి, తీరు	12. వెల్లి -	ప్రవాహం, వెల్లువ
13. కైరవం -	కలువ, ఇందివరం, కుముదం	14. కౌముది -	వెన్నెల, చంద్రిక, జ్యోత్స్న
15. చంద్రుడు -	ఇందుడు, శశి, శశాంకుడు	16. తమస్సు -	చీకటి, అంధకారం, తమము.
17. జంతువు -	పశువు, పసరము, మృగము	18. మూర్ఖము -	తల, శిరము, శిరస్సు, ముస్తకం
19. బలము -	సత్తు, సత్తువ, శక్తి	20. వివరము -	కన్నము, రంధ్రము, బిలము
21. అసత్వము -	అసత్యం, అబద్ధం, బొంకు	22. అరణ్యం -	అడవి, వనము, అటవి, విపిణం
23. ఆస్యము -	ముఖము, ఆననము, మోము	24. ఎలుక -	మూషికము, ఖనకము
25. అన్నము -	భుక్తి ఋవస్వ కూడ	26. భోజనం -	తిండి, ఆహారం, భోగం
27. కప్ప -	భేకం, దర్భరం, మండూకం	28. దయ -	కృప, కనికరం, కరుణ
29. మరణం -	మృత్యువు, నిర్యాణం, చావు.	30. నరుడు -	మానవుడు, మనిషి, మర్త్యుడు
31. ఈశ్వరుడు -	"శివుడు, శంకరుడు, రుద్రుడు	32. లక్ష్మీ -	రమ, ఇందిర, మాధవి దేహం
33. దేహం -	కాయము, తనువు, శరీరము	34. నీరం -	నీరు, జలము, ఉదకము, తోయం
35. పయోనిధి -	సముద్రం, సాగరం, కడలి	36. అంబోధి -	ఉదధి, పయోధి జలధి.
37. ధరణి -	భూమి, ధరిత్ర, పృథ్వి, పుడమి	38. నికృము .	నిజము సత్యము, యధార్థము
39. పద్ధతి -	విధము, రీతి, భంగి	40. స్మరణ -	తలపు, జ్ఞప్తి, జ్ఞాపకము
41. స్త్రీ -	మగువ, ఉపద, అంగన	42. పవనం -	గాలి, వాయువు, మారుతం
43. కొండకొమ్ము -	కొండ శిఖరం, కూటాగ్రము	44. కార్ముకము -	విల్లు, దనుస్సు, శరాసనం
45. నభం -	మిన్ను, నింగి, గగనం, అంబరం	46. తౌండవం -	సృత్యం, నాట్యం, నర్తనం
47. రుగ్మత, రుగ్ధత -	జబ్బు, రోగం, వ్యాధి	48. జ్ఞానం -	తెలివి, మేధ, ఎరుక

49. పక్షి-	ఖగం, పులుగు, విహంగం:	50. నేత్రం.	కన్ను, నయనం, అక్షి.
51. శిరస్సు-	తల, శిరము, మస్తకము	52. సూర్యుడు-	రవి, భానుడు, ఇనుడు
53. చెట్టు -	తరువు, వృక్షం, భూరుహం	54. కొండ, గిరి -	అద్రి, శైలము, పర్వతం
55. పూవు-	కుసుమం, పుష్పం, విరి, సుమం	56. పసిడి -	బంగారము, కనకం, కాంచనము
57. పాశర్యుండు-	వేదవ్యాసుడు, బాదరాయణుడు	58. ఆగ్రహము -	కోపము, క్రోధము, కీనుక
59. అహిమకరుడు-	రవి, భానుడు, భాస్కరుడు	60. వనిత-	స్త్రీ, ఇంటి, మహిళ, పడతి
61. అర్ధాంగి-	భార్య, ఇల్లాలు, పత్ని, సతి	62. కమలము-	పద్మము, నళినము, తామర
63. బ్రాహ్మణులు-	ద్విజులు, విపులు, భూసురులు	64. శివుడు-	శంకరుడు, రుద్రుడు, శంభుడు
65. భాగీరథి -	గంగానది, జాహ్నువి, పావని	66. రాత్రి -	నిశ, రజని, యామిని, రేయి
67. ద్వాకపాటము -	గుమ్మంతలుపు, ద్వారం తలుపు	68. నలిరేగు-	విజృంభించు, చెలరేగు
69. కరి -	ఏనుగు, గజము, హస్తి	70. పావురము -	కపోతము, పారావతము

ప్రశ్న సంఖ్య : 15 : ప్రకృతి - వికృతి :

1. రాజు -	రాణి	2. ఆజ్ఞ-	ఆన	3. చాయ-	చాయ
4. రత్నము-	రతనము	5. భక్తి-	బత్తి	6. గౌరవము-	గౌరవము
7. పుణ్యము-	పున్నెము	8. బ్రహ్మ- బొమ్మ	బొమ్మ	9. జ్యోతి-	జోతి
10. గృహము-	గీము	11. అంబ-	అమ్మ-	12. భాగ్యము -	బాగ్గము
13. దోషము-	దోసము	14. రాశి-	రాసి	15. సంద్య-	సందే, సంజ
16. దిశ-	దెస	17. దర్శము-	దమ్మము	18. రాత్రి-	రాతిరి
19. నిశా -	నిశి	20. గర్వము-	గరువము	21. యత్నము -	జతనము
22. చంద్రుడు -	చందురుడు	23. బోజనము-	బోనము	24. శబ్దం-	సద్దు
25. కార్యము-	కర్తము	26. గృహము-	గీము	27. గౌరవము-	గౌరవము
28. శాస్త్రము -	చట్టము	29. సంతోషము-	సంతసము	30. మూర్ఖుడు-	మొరకుడు
31. శ్రీ-	సీరి	32. లక్ష్మి -	లచ్చి	33. న్యాయం-	నాయం
34. సముద్రము-	సంద్రము	35. గుణము-	గోనము	36. నిముషము -	నిముసము
37. అగ్ని -	అగ్గి	38. భాష-	బాస	39. కవిత-	కైత
40. విజ్ఞానము-	విస్వానిము	41. గుహ -	గొబ	42. సింహము-	సింగము
43. విద్య-	విద్ధి	44. బిక్షము-	బిచ్చము	45. యాత్ర-	జాతర
46. మచ్చము-	మచ్చెము	47. ప్రయత్నము-	జతనము	48. ఆర్యుడు -	అయ్యా
49. ఆసక్తి-	ఆసత్తి.	50. ఆహారము -	ఓగిరము	51. ఉపాధ్యాయుడు-	ఒజ్జ
53. ఈశ్వరుడు-	ఈ సరుడు	54. కష్టము -	కస్తీ	55. కవి-	కయి
56. కావ్యము-	కబ్బము	57. కుడ్యము-	గోడ	58. కులము -	కోలము
59. చిత్రము-	చిత్రువు	60. నిదుర-	నిద్దుర	61. నిత్యము-	నిచ్చలు
62. పక్షం-	పక్క	63. పంక్తి -	బంతి	66. పట్టణం-	పట్టం
67. పుత్రుడు-	బొట్టెడు	68. పుష్పము-	పువ్వు	69. ప్రాణము-	పానము
70. బంధువు-	బంధుగు	71. లేఖ -	లేక	72. రత్నము-	రతనము
73. రాట్లు -	రేడు	74. వాటిక-	వాడ	75. శక్తి-	సత్తి
76. సుఖము -	సుకము.	77. స్వామి-	సామి		

నానార్థాలు : ప్రశ్న సంఖ్య 16:

1. వాసు -	ఇల్లు, వస్త్రం, కాపురం	2. సూత్రం	-	దారం, నూలిపోగు, జంధ్యము
3. చరణం -	పాదం, పద్యపాదం, కిరణము	4. హరి	-	కప్పు, కోతి, విష్ణువు, ఇంద్రుడు
5. రత్నం -	మణి, శ్రేష్టము	6. వివరము	-	రంధ్రం, నింద, వివరణము

7. వనము -	నీరు, తోట, అడవి	8. ఫలము -	పండు, ప్రయోజనం, సుఖం
9. అమృతము -	-సుధా,నీరు,పాలు,ముక్తి.	10.వెల్లి -	ప్రవాహం, పరంపర, తిలుపు.
11. నిట్టవొడుచు -	ఉప్పొంగు, విజృంభించు, రోమాంచితమగు	12. కుండలి. -	పాము, నెమలి, వరుణుడు
13. రాజు -	ప్రభువు, ఇంద్రుడు, చంద్రుడు.	14.సమయం -	కాలం, ప్రతిజ్ఞ, సిద్ధాంతము, ఆజ్ఞ
15.కృషి -	ప్రయత్నం, సేద్యం	16.కన్ను -	నేత్రము, చూపు, బండి చక్రము
17. కొమ్మ -	శాఖా,ప్రీతి	18. ఆశ -	కోరిక, దిక్కు, వృష్ట
19. వీడు -	ఇతడు, పట్టణము, వడలుట.	20.లెస్స -	శ్రేష్ఠం,యుక్తం, కుశలం
21. గురుడు -	తండ్రి, ఉపాధ్యాయుడు, బృహస్పతి	22. అన్యతం -	అసత్యం, సేద్యం, వాణిజ్యం
23.కళ -	చదువు, శిల్పం, చంద్రునిలో 16వ భాగం.	24.కంకణం -	లోరం, నీటి బిందువు
25.కాలం -	'సమయం, నలుపు, చావు	26. కులం -	వంశం, జాతి, ఇల్లు
27.కృషి -	వ్యవసాయం, ప్రయత్నము, పరిశ్రమ	28. గుణము -	స్వభావం, విటినారి
29. ముద్ద గుర్తు-	అచ్చు వేయడం, అలంకారం	30. మిత్రుడు -	సూర్యుడు, స్నేహితుడు
31. శాఖ -	కొమ్మ , చెయ్యి, వేదభాగము	32 శరము -	బాణము,నీరు, రెల్లు

వ్యుత్పత్తిశ్లోకాలు త్రత్య సంగ్రహం 17

1. శివుడు -	సాధువుల హృదయాన శయనించి ఉండువాడు/మంగళ ప్రదుడు. (శంకరుడు)
2.పతివ్రత -	పతిని సేవించుటయే వ్రతంగా కలిగినది/పతిని సేవించడమే వ్రతంగా కలిగినది. (సాద్వి)
3. పురంద్ర -	గృహమును ధరించునది. (ఇల్లాలు)
4. అంగన -	చక్కనైన అవయవములు కలది. (స్త్రీ)
5. పుత్రుడు -	పున్నామ నరకం నుండి రక్షించువాడు, కుమారుడు)
6. దేహి -	దేహమును ధరించిన వాడు, (ప్రాణి)
7. ఈశ్వరుడు-	స్వభావం చేతనే ఐశ్వర్యం కలవాడు. (శివుడు)
8. మూషికము-	అన్నాదులను దొంగిలించేది. (ఎలుక)
9. బాస్కరుడు-	కాంతిని కలుగజేయువాడు. (సూర్యుడు)
10. దాశరథి-	దశరథుని యొక్క కుమారుడు. (రాముడు)
11.పయోనిధి-	నీటికి ఆధారమైనది. దీని యందు నీరు నిలిచి ఉంటుంది. (సముద్రం)
12. కార్ముకం-	కర్మకారునిచే చేయబడినది. (విల్లు)
13. అమరులు-	మరణం లేనివారు (దేవతలు)
14. ఉదధి -	ఉదకము దీనియందు ధరించబడును (సముద్రం)
15. ప్రభంజనం-	వృక్షశాఖాదులను పడగొట్టేది.
16. దానవులు-	దనువు అనే స్త్రీ యందు పుట్టినవాళ్ళు (రాక్షసులు)
17. కేసరి -	జాలు కలిగినది (సింహం)

18. ధరాధరం- ధరను ధరించునది(పర్వతము).
19. పారావార- అపారమైన తీరం కలది (సముద్రం)
20. అతిధి- తిధి, వార,నక్షత్ర నియమం లేకుండా ఇంటికి భోజనానికి వచ్చేవాడు(చుట్టము) .
- 21.అక్షరం - నాశనం లేనిది (వర్తము)
- 22.పక్ష - పక్షములు కలది (రిక్కులు కలది పెట్ట) మౌనము దాల్చియుండువాడు (ముని)
23. మౌని - మౌనం దాల్చి ఉండువాడు (ఋషి)
24. గురుడు - అజ్ఞానమనెడి అంధకారమును తొలగించువాడు. (ఉపాధ్యాయుడు)
25. వనజము - నీరునందు పుట్టినది. (పద్మము)
26. అర్థము- పూజకు తగిన నీరు.
- పాద్యము - పాదములు కడుగుకొనుటకు ఉపయోగించే నీరు.
28. పారాశర్యుండు- పరాశర మహర్షి యొక్క కుమారుడు (వేదవ్యాసుడు)
29. సముద్రం- చంద్రోదయం వలన మిక్కిలి వృద్ధి పొందునది (సాగరం)
30. సన్యాసి - సర్వము న్యాయం (వదిలిన వాడు) చేయువాడు.
31. మోక్షం - మోక్షం జపవ్రత పాశం నుండి విడిపించేది (ముక్తి) మౌనం దాల్చి ఉండువాడు, (ఋషి)
32. ముని - మౌనం దాల్చి ఉండువాడు (ఋషి) 33. మిత్రుడు
- 33.మిత్రుడు - సర్వ భూతముల పట్ల స్నేహం కలవాడు (సూర్యుడు)
34. భవాని - భవని భార్య (పార్వతి)
35. పార్వతి - హిమవంతుడనే పర్వతరాజు కూతురు (శైలజ)
36. పవనజుడు- పవనుని వలన పుట్టినవాడు (హనుమంతుడు)
37. అమృతం - మరణం పొందింపనిది (సుధ)
38. దేహుడు- దేహము కలవాడు (ప్రాణి)
39. యురి - కాలక్రమంలో స్వల్పమై పోయేది (వాహిని)
40. చిత్రగ్రీవం- చిత్రమైన వర్ణాలతో కూడిన కంఠం కలది(పావురం) కరము (తొండము) కలది (ఏనుగు)
41. కరి - కరము, (తొండము), కలది (ఏనుగు)

ప్రశ్నల సంఖ్య: 18,19 జాతీయాలు:

1.కడుపులు మార్చుకొను: పండులండడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాళ్ళం నా తల్లిదండ్రులు కడుపులు మార్చుకొని నన్ను చదివిస్తున్నారు.

2.అడుగున పడిపోవు = కనిపించకుండా పోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు.సొంతవాళ్ళం : కలెక్టరు గారికి నేను ఇచ్చిన అర్థి, అడుగున పడిపోవడం జరిగింది..

3.పురిటిలో నంది కొట్టడం. = పని ప్రారంభించగానే ఆ పనికి విఘ్నం కలగడం అని చెప్పే సందర్భంలో సొంతవాళ్ళం : మేము ప్రారంభించిన రైతు సురక్ష అనే పథకం పురిటిలోనే నంది కొట్టింది.

4. కలుపుతీయడం = చేలలో పనికిరాని మొక్కలను తొలగించడం/ సమాజంలోని చెడును ఏరివేయడం అని సొంతవాక్యం : రైతులు తమ పంటను కాపాడుకోవడం కోసం కలుపుతీయడం జరుగుతుంది.

5. గ్రామోద్ధరణ : గ్రామాలను బాగు చేయడం/ఉద్ధరించడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం : గ్రామంలో ఉండే ప్రతి ఒక్కరూ గ్రామోద్ధరణకు నడుంబిగించాలి.

6. ఉన్నదంతా ఊడ్చుకు పోవడం = పూర్తిగా నాశనం కావడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : కోడి పందెంలో డబ్బు, బంగారంలో పాటు నా దగ్గర ఉన్నదంతా ఊడ్చుకు పోయింది. 7. గుండెలు బరువెళ్లడం మనస్సు కలత పడడం/మిక్కిలి బాధ కలగడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం : నా మిత్రుడు కాలధర్యం చెండాడని తెలిసి నా గుండెలు బరువెక్కియి.

8. నీరుకారి పోవడం : * నిరుత్సాహపడడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: పరీక్షలలో తక్కువ మార్కులు వచ్చాయని నీరుకారిపోకూడదు, మరలా ప్రయత్నం చేయాలి.

9. కనువిప్పు: జ్ఞానోదయం కలగడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: గురువులు చెప్పిన మాటలలో నాలోని అజ్ఞానము తొలగి కనువిప్పు కలిగింది.

10. కాలధర్యం చెందడం:- మరణించడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: కరోనా సమయంలో చాలా మంది యువకులు కూడా కాలధర్యం చెందారు.

11. తునాతునకలు : భగ్నం కావడం అని అర్థం. ముక్కలు ముక్కలు కావడం అని చెప్పే సందర్భంలో సొంతవాక్యం : రోడ్డు ప్రమాదంలో కారు తునాతునకలు అయ్యింది.

12. అగ్ర తొంబూలం = ముందుగా గౌరవించడం / మొదటి ప్రాధాన్యత అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం : మా ఇంట్లో ఏ కార్యక్రమం జరిగినా మా తాత గారికి అగ్రతొంబూలం ఇస్తాము.

13. ఉలుకూ పలుకూ లేకపోవడం = ఏమీ మాట్లాడకుండా నోరు మూసుకు కూర్చోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం : మా తమ్ముణ్ణి ఏమడిగినా ఉలుకూ పలుకూ లేకుండా ఉంటాడు.

14.మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలడం : బొత్తిగా సంబంధం లేనిదని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం: రాజకీయ నాయకుల మాటలు, పనులు మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలినట్లే ఉంటాయి.

15.మిన్నందు కోవడం:- ఆకాశాన్ని అందుకోవడం /సెలలోషంతో ఉప్పొంగి పోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో సొంతవాక్యం: ఒలంపిక్ క్రీడల్లో బంగారు పతకం సాధించిన నీరజ్ చోప్రా కీర్తి మిన్నందుకోవడం జరిగింది.

16. గజ్జె కట్టడం : కార్యరంగంలోకి దూకడము లేదా ఏదైనా గొప్ప పనికి పూనుకోవడం అని సొంతవాక్యం : సుదాచంద్రన్ మనో ధైర్యంతో కాలికి గజ్జెకట్టి మనకీర్తిని సాధించింది.

17. బగీరథ ప్రయత్నం : శ్రమలో కూడియున్న పని/ అమోఘమైన కార్యదీక్ష అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ సొంతవాక్యం: చరణ్ బగీరథ ప్రయత్నం చేసి మంచి ఉద్యోగం సంపాదించాడు.

18. స్థితప్రజ్ఞుడు:(కష్టాలకు/సుఖాలకు) దేనికి చలించని మనస్సు కలిగి యుండడం అని చెప్పే సొంతవాక్యం: స్థితప్రజ్ఞుడు ఈ ప్రపంచంలో దేనినైనా సాధించగలడు.

19. చెవిటి వాని ముందు శంఖమూదినట్లు = ప్రయోజనం శూన్యం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: మూర్ఖులకు హిత బోధలు చేస్తే చెవిటి వాని ముందు శంఖమూదినట్లే అవుతుంది. 20. చెవినిల్లుకట్టుకొని పోరు చెప్పినదే పదే పదే చెప్పుట అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు.

సొంతవాక్యం : మా గురువు గారి మాటలు ఇంకా నా చెవిలో ఇల్లుకట్టుకొని పోరుతున్నాయి.

21. గతజల సేతుబంధనం: నీళ్ళు పోయిన తరువాత అడ్డు కట్ట వేయడం/ నిరుపయోగమని చెప్పే

సొంతవాక్యం : పబ్లిక్ పరీక్షల సమయంలో చక్కగా చదువుకోవాలి, లేకుంటే అది గత జల సేతుబంధనమే అవుతుంది. 22. అగస్త్యబ్రాత - పేరు తెలియని వ్యక్తి అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : ఈ ప్రపంచంలో

23. సుగ్రీవాజ్ఞ - తిరుగులేని ఆజ్ఞ అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. ఎంతో మంది అగస్త్యబ్రాతలు మనకు పరిచయమవుతుంటారు. సొంతవాక్యం : లాక్ డౌన్ సమయంలో ఎవరూ బయటకు రాకూడదని ప్రభుత్వం సుగ్రీవాజ్ఞను జారీచేసింది. = సర్వరక్షకం / ఎల్లప్పుడు రక్షగా ఉండడం అని చెప్పే సందర్భంలో

24. శ్రీరామ రక్ష : సొంతవాక్యం : నా తల్లిదండ్రుల దీవెనలు నాకు శ్రీరామ రక్షగా ఉన్నాయి. 25. కారాలు మిరియాలు నూరడం మిక్కిలి కోపంతో మండిపడడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని

సొంతవాక్యం : పరీక్షలో తక్కువ మార్కులు వచ్చినందుకు మా గురువుగారు మాపై కారాలు మిరియాలు నూరారు.

26. చెప్పుడు మాటలు చెటు:- చెప్పుడు మాటలు వింటే కీడు వస్తుంది అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని =

సొంతవాక్యం చెప్పుడు మాటలు వింటే అవి చెటుకు కారణమవుతాయి. మన జీవితాన్ని నాశనం చేస్తుంది. ఆ విడిపించుకోలేని దుర్మార్గుల పట్టు అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు.

27. కబంధ హస్తాలు: సొంతవాక్యం : దుర్మార్గులలో స్నేహం చేస్తే కబంధహస్తాలకు చిక్కినట్లే.

28. చూసి రమ్మంటే కాల్చిరావడం = ఏదో చిన్న పని చేయమని చెప్పితే, దాన్ని పాడు చేసి రావడం అని చెప్పే సందర్భం సొంతవాక్యం : కొంతమంది వ్యక్తులు చూసి రమ్మంటే కాల్చి వస్తారు.

29. రూపుమాపడం: * పూర్తిగా లోలగించడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. = సొంతవాక్యం : కందుకూరి విరేశలింగం గారు బాల్యవివాహాలను రూపుమాపారు

30. పొద్దస్తమానం:- = ఎల్లప్పుడు అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: రవి పొద్దస్తమానం చదువుతునే ఉంటాడు.

31. బూడిదలో పోసిన పన్నీరు = చేసిన పని అంతా వ్యర్థం కావడం లేదా వృధాకావడం అని చెప్పే సందర్భంలో సొంతవాక్యం : అవినీతి బాట పట్టిన రవి, తాను చదివిన చదువంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరు చేశాడు.

32. గుండె రాయి చేసుకోవడం = గుండె ధైర్యం తెచ్చుకోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : కరోనా సమయంలో చాలా మంది గుండె రాయి చేసుకొని కాలాన్ని గడిపారు.

33. గుండెలో రాయిపడడం : మిక్కిలి భయం వేయడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు.. సొంతవాక్యం : పామును చూడగానే నాకు గుండెలో రాయి పడ్డట్టయ్యింది.

34. సూక్ష్మబుద్ధి : మిక్కిలి తెలివితేటలను ప్రదర్శించడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : రాజు సూక్ష్మబుద్ధికి మా తరగతిలో ఉపాధ్యాయులు ఆశ్చర్యపోయేవారు.

35. కొరివిలో తల గోక్కోవడం: కోరి కష్టాలను తెచ్చుకోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. = సొంతవాక్యం : దుర్మార్గులలో స్నేహం చేస్తే కొరివిలో తలగోక్కోవడమే అవుతుంది.

36. నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు = అలజడి లేకుండా నిర్మలంగా ఉండడం లేదా ఏమీ పట్టనట్లు ఉండడం అని సొంతవాక్యం : గ్రామాలను వరదలు ముంచెత్తుతున్నా ప్రభుత్వం నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు కూర్చున్నది.

37. విజయవంతం కావడం = ప్రారంభించిన పని విఘ్నం లేకుండా పూర్తికావడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని సొంతవాక్యం: శాస్త్రవేత్తలు ప్రయోగించిన ఉపగ్రహం విజయవంతం కావడంతో భారతదేశం సాంకేతికరంగంలో ప్రసిద్ధిచెందింది..

38. చీమకుట్టిన చందం = ఏమీ పట్టనట్లు ఉండడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : ప్రజలు ఎన్ని బాధలు పడుతున్నా ప్రభుత్వానికి చీమకుట్టినచందం కూడా లేదు.

39. పిక్క బలం చూపడం = భయంలో పారిపోవడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : పోలీసులను చూడగానే దొంగలు పిక్క బలం చూపారు...

40. కోపావేశ: మిక్కిలి కోపాన్ని సందర్శించు అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : కోపావేశం అన్ని అనార్థాలకు మూలం అని పెద్దలు చెప్పారు.

41. చిన్నాబిన్నము : ముక్కలు ముక్కలు కావడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం గుడ్డు కింద పడి చిన్నాబిన్నము అయ్యింది.

42. గుండెలు గుభేలుమున్ను - మిక్కిలి భయం వేయడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : నా స్నేహితుని ప్రమాద వార్త వినగానే నా గుండెగుభేలు మన్నది.

43. అగ్నికి ఆజ్ఞం పోయడం = సమస్యను (అదికం) ఎక్కువ చేయడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం: రాజకీయ నాయకులు ప్రతి విషయానికి అగ్నికి ఆజ్ఞం పోస్తూ ఉంటారు.

44. శాశ్వత నిద్ర : మరణించడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సొంతవాక్యం : నా స్నేహితుడు శాశ్వత నిద్రలోకి వెళ్ళాడని తెలిసి మిక్కిలి బాధ పడ్డాను.

45. కన్నులు ఎర్రబారడం: = మిక్కిలి కోపం కలగడం అని చెప్పే సందర్భంలో ఈ జాతీయాన్ని వాడుతారు. సాంఘికవాక్యం : సమాజంలోని అన్యాయాలను చూసి నాకు కన్నులు ఎర్రబారాయి.

ప్రశ్న సంఖ్య : 20,21,22 సంధులు

1.సవర్ణ దీర్ఘ సంది:

1. పుణ్యవాసము	- పుణ్య+ఆవాసము	2. స్నిగ్ధాబుద	-	సిగ్ధ + అంబుద
3. రజనీశ్వరుడు	-రజనీ + ఈశ్వరుడు.	4. సముత్సుకాకృతి	-	సముత్సుక + ఆకృతి
5 చంద్రికాబోధి	- చంద్రిక + అంబోధి	6.సహస్రాబ్జం	-	సహస్ర + అబ్జం
7.కుటాగ్రావీధి	-కూట+అగ్రవీధి	8. పురాభిముకముడు	-	పుర + అభిముడు
9. మునీశ్వర	- ముని + ఈశ్వర	10. పుణ్యాంగణ	-	పుణ్య + అంగణ

సూత్రం : అ, ఇ, ఉ, ఋ లకు అవే (సవర్ణములైన) అచ్చులు పరంబగునపుడు వాటి దీర్ఘాలు ఏకాదేశమగును..

2. గుణసంది

1. మదోన్మాదము మద + ఉన్మాదము	2.సరభసోత్సాహం -	సరభస + ఉత్సాహం
3.దివ సేంద్రుడు - దివస + ఇంద్రుడు	4. చంద్రకాంతోపలంబులు- చంద్రకాంత + ఉపలంబులు	
5.అభినుతిండు - అభినుత + ఇండు	6. జవనోపాధి -	జవన + ఉపాధి
7.మహోపకారం - మహా + ఉపకారం	8.పరోపకారం -	పర + ఉపకారం

సూత్రం : అకారానికి ఇ,ఉ,ఋ లు పరంబగునపుడు క్రమంగా ఏ, ఓ, అర్ లు ఏకాదేశమగును.

3. యణాదేశ సంది:

1.అత్యంత - అతి + అంత	2. అత్యద్భుతం -	అతి + అద్భుతం

సూత్రం: ఇ,ఉ,ఋ లకు అసవర్ణములైన అచ్చులు పరమగునపుడు య,వ,ర లు ఆదేశమగును.

4. వృద్ధి సంది:

1. గుణోద్ధత్యం - గుణ + ఔద్ధత్యం	2.రసైకస్థితి	- రస + ఏకస్థితి

సూత్రం: అకారానికి ఏ, ఐలు పరంబగునపుడు ఐ. కారము, ఓ, ఔ లు పరంబగునపుడు ఔ కారము ఏకాదేశమగును.

5. అనునాసిక సంది:

1.వాఙ్మయము	-వాక్ + మాయము	2. రాజ్యహేంద్రవరం	-రాట్ + మహేంద్రవరం
3. జగన్నాథుడు	-జగత్ + నాథుడు	4 తీన్మయం	-తీత్ + మాయం
5.రాజ్యాణి	- రాట్ + మణి	6. మరున్నందనుడు మరుత్ + నందనుడు	
7. తీన్మయులం	-తీత్ + మయులం	8. సన్నతి	-సత్ + నుతి

సూత్రం: క,చ,ట,త,ప లకు న,మ లు పరంబగునపుడు ఆయా వర్గ పంచమాక్షరములు ఆదేశమగును.

6. పుంప్యాదేశ సంది:

1. అచ్చపు పూలతోట	- అచ్చము + పూలతోట	2. నీలపుగండ్లు	- నీలము + గండ్లు

3. ముత్తైపుసరులు	- ముత్తైము + సరులు	4. సరసపుమాట	- సరసము + మాట
5. సింగపుకొదమ	- సింగము + కొదమ	6. ముత్తైపు చిప్ప	- ముత్తైము + చిప్ప
7. సరసపుమాట	- సరసము + మాట	8. మధురంపుకావ్యం	- మధురము + కావ్యం

-సూత్రం: కర్మదారయమునందు ము వర్ణమునకు పుంపులుగు

7. విసర్గసంధి

1. నమో నమః	- నమః + నమః	2. మన హారం	- మనః + హారం
3. పయోనిధి	- పయః + నిధి	4. వచోనిచయం	- వచః + నిచయం

సూత్రం : ప్రాస్వ అకారము మీది విసర్గకు అచ్చులు గాని, వర్గ తృతీయా, చతుర్థి పంచమాక్షరములు గానీ హ, య, వ, ర, లు గాని పరమగునపుడు విసర్గ లోపించి ఓ కారము ఆదేశమగును. (ప్రాస్వ అకారము మీది విసర్గ స్థానంలో ఓ కారము వచ్చును).

5. మనశ్శాంతి	- మనః + శాంతి	6. చతుషష్ఠి	- చతుః + షష్ఠి	7. నభస్సుమం	- సభః + సుమం

సూత్రం విసర్గకు శ, ష, స లు పరంబగునపుడు శ, ష, స లే (ద్విత్వాలుగా) ఆదేశముగా వచ్చును.

8. అంతరాత్మ	- అంతః + ఆత్మ	9. దురభిమానం	- దూరః + అభిమానం	10.
10. చతుర్దశలు	- చతుః + దిశలు	11. ఆశీర్వాదము	- ఆశిః + వాదము :	

12. పునరాగమనం	- పునః + ఆగమనం	13. అంతర్మథనం	- అంతః + మథనం	14. నిరాశ - నిః + ఆశ

సూత్రం: విసర్గాంత శబ్దములకు అచ్చులు గాని, వర్గ తృతీయా, చతుర్థి పంచమాక్షరములు గానీ, హ, య, వ, ర, లు గాని పరమగునపుడు విసర్గ లోపించి రేఫము(ర) ఆదేశమగును. - నిః + ఫలము

15. ధనుష్కటి	- ధనుః + క్కటి	16. నిష్పలము	- నిః + ఫలము	17. దుష్కరము	- దుః + కరము

సూత్రం : ఇన్ (ఇ), ఉన్ (ఉ) అంతముగాగల విసర్గకు క, ఖ లు, ప, ఫలు పరమగునపుడు విసర్గకు ష కారము ఆదేశమగును.

18. నిస్తేజము	- నిః + తేజము	19. దుశ్శేషిణి	- దుః + శేషిణి
20. మనస్తాపము	- మనః + తాపము	21. ధనుష్కారము	- ధనుః + కారము

సూత్రం: విసర్గకు చ లు పరమగునపుడు శ కారమును, ట, ఠ లు పరమగునపుడు ష కారమును, త, థ లు పరమగునపుడు స కారమును ఆదేశమగును.

22. ప్రాలోకాలము	- ప్రాతః + కాలము	23. తపః ఫలము	- తపః + ఫలము

సూత్రం: అకారాంత విసర్గకు క, ఖ లు, ప, ఫ లు పరమగునపుడు సందిలో మార్పురాదు.

8. లుల నల సంధి:

1. పుస్తకాలు	- పుస్తకము + లు	2. దేశాల	- దేశము + ల
3. సమయాన	- సమయము + న	4. సముద్రాలు	- సముద్రము + లు

సూత్రం: లు, ల, న, లు పరంబగునపుడు ము వర్ణమునకు లోపంబును, తత్సార్వ స్వరంబునకు దీర్ఘంబును విభాషనగు.

9. అత్వసంధి:

1. వంటాముదం	- వంట + ఆముదం	2. రామయ్య	- రామ + అయ్య
3. చింతాకు	- చింత + ఆకు	4. సీతమ్మ	- సీత + అమ్మ.

సూత్రం: అత్తునకు సంధి బహుళముగానగు. (అత్తునకు అచ్చు పరమగునపుడు సంధి బహుళము)

10. ఇత్వసంధి:

1. ఏమనిరి	- ఏమి + అనిరి	2. ఆనందాన్ని ఇచ్చిన	- ఆనందాన్ని + ఇచ్చిన

3. సోయేదేమి - సోయేది + ఏమి 4. ఏమది - ఏమి + అది

సూత్రం: ఏమ్యాదులు ఇత్తునకు సంది వైకల్పముగానగు.

11. ఉత్పన్నసంధి:

1. బందమూడ్చి - బంధము + ఉడ్చి 2. తమంబను. - తమంబు + అను
3. మేమంతా - మేము + అంతా 4. వినవయ్య - వినపు + అయ్యా

సూత్రం : ఉత్పన్నకు అచ్చు పరమగునపుడు సంది నిత్యము..

12. త్రిక సంధి:

1. అవ్వారల - ఆ + వారల 2. అవ్వధంబున - ఆ + విధంబున
3. ఇన్వీటి - ఈ + వీటి 4. అమ్మహాసాధ్వి - ఆ + మహాసాధ్వి

సూత్రం: 1. బి. ఈ ఏ. లను సర్వనామాలను త్రికములంటారు. (ఆ + విధంబున)
2. త్రికము మీద అసంయుక్త హల్లునకు ద్విత్వంబు బహుళముగానగు. (ఆ + వ్యధంబున)
3. ద్విరుక్తులైన హల్లు పరంబగునపుడు అచ్చికంటైన దీర్ఘంబునకు హ్రస్వంబగు. (ఆ + వ్యధంబున)

13. రుగాగము సంధి :

1. బాలెంతరాలు. - బాలెంత + ఆలు

సూత్రం: కర్మధారయమునందు పేడాది శబ్దములకు ఆలు శబ్దము పరంబగునపుడు రుగాగమంబగు...

2. భక్తురాలు - భక్త + ఆలు 3. గుణవంతురాలు - గుణవంత + ఆలు 4. దీరురాలు దీర + ఆలు

సూత్రం : కర్మధారయమునందు తత్సమ పదాలకు ఆలు శబ్దము పరంబగునపుడు అత్వంబునకు ఉత్వంబును రుగాగమంబగు.

14. పద్మాది సంధి:

1. సందేహపడు - సందేహము + పడు 2. ఆనందపడు - ఆనందము + పడు
3. భంగపడు - భంగము + పడు 4. భయపడకు - భయము + పడకు

సూత్రం: పద్మాదులు పరమగునపుడు ము వర్ణమునకు లోప, పూర్ణబిందువులు విభాషనగు...

15. ప్రాతాది సంధి:

1. పూరెమ్మ - పూవు + రెమ్మ సూత్రం: ప్రాతాదుల లోలి అచ్చు మీది వర్ణంబులకెల్ల లోపంబు బహుళముగానగు.

2. పూదోట - పూవు + లోట 3. మీగడ - మీదు + కడ 4. కెందామరలు - కెంపు + తామరలు

సూత్రం: 1. ప్రాతాదుల లోలి అచ్చు మీది వర్ణంబులకెల్ల లోపంబు బహుళముగానగు. (పూవు + లోట)

2. లుప్త శేషమునకు పరుషములు (క, చ, ట, త్రి, ప) పరమగునపుడు నుగాగమంబగు

ద్రుత ప్రకృతికము మీది పరుషములకు సరళములు అదేశమగును. (పూలోట) (పూన్ + లోట) (పూన్ + లోట పూన్ + చోట)

అదేశ సరళములకు ముందున్న ద్రుతానికి విందు, సంశ్లేషలు విభాషనగు. (పూలోట)

(బిందురూపం:, పూదోట, పూందోట, సంశ్లేష రూపం పూలోట) 5. ప్రాయిల్లు - ప్రాత + ఇల్లు (యడాగమ ప్రాతాది).

16. అప్రేడిత సంధి:

1. అహహ - ఆహా + ఆహా 2. ఏమేమి - ఏమి + ఏమి 3. అక్కడక్క - అక్కడ + అక్కడ

సూత్రం : అచ్చునకు అప్రేడితం పరంబగునపుడు సంది తరచుగానగు.

4. పట్టపగలు - పగలు + పగలు 5. నిట్టనిలువు - నిలువు + నిలువు 6. మొట్టమొదట - మొదట + మొదట

సూత్రం: ఆమ్రేడితం పరంబగునపుడు కదాదుల తొలి అచ్చమీది వర్ణంబులకెల్ల అదంతంపైన ద్వీరుక్తకారం బగు.

17. గ, స, డ, ద, వాడేశ సంధి

1.వాడుగొట్టె	- వాడు + కొట్టె	2. నీపుడక్కరిని	-నీవు +టక్కరి	3.వారువోరు	-వారు + పోరు
4.రారుగదా	- రారు+కదా	5. ఆగ్రహము దగునె	- ఆగ్రహము + తగు		

సూత్రం : ప్రథమం మీది పరుషములకు గ,స,డ,ద,వ లు బహుళముగానగు.

18. సుగాగమ సంధి:

1. చెయునతడు	-చేయు+అతడు	2.వచ్చునప్పుడు	-వచ్చు+ అప్పుడు.	3. పోవునట్లు	-పోవు+ అట్లు
4.కలుగునప్పుడు	-కలుగు+అప్పుడు	సూత్రం : ఉదాంత తద్ధార్థక విశేషణమునకు అచ్చ పరంబగునపుడు సుగాగమంబగు			

5.తళుకుగజ్జెలు	-తళుకు + గజ్జెలు	6.తళుకుంగజ్జెలు	-తళుకు+గజ్జెలు

సూత్రం: 1. సమాసాలలో ఉదంతాలైన స్త్రీ సమాలకు, పుంపులకు, పరుష సరళములు పరమగునపుడు సుగాగమంబగు. (తళుకున్+గజ్జెలు)

2 ద్రుతానికి సరళ స్థిరాలు పరమగునపుడు లోప సంశ్లేషలు విభాషనగు. ద్రుత లోపం (తళుకుగజ్జెలు) సంశ్లేష (తళుకుగజ్జెలు)

3. వర్ణ యుక్తరళములు పరమగునపుడు ద్రుతమునకు పూర్ణబిందువు కానబడియెది పూర్ణబిందువు (తళుకుంగజ్జెలు)

7.ఉన్నపు గొడుగు	-ఉన్నతము + గొడుగు	8.ఉన్నపుంగొడుగు	-ఉన్నతము + గొడుగు

9. సరసపుస్తనము	-సరసము + తనము	10. సరసపుదనము	-సరసము + తనము

సూత్రం :1. కర్మధారయమునందు ము వర్ణమునకు పుంపులుగు, (ఉన్నతంపు గొడుగు)

2.సమాసాలలో ఉదంతాలైన స్త్రీ సమాలకు, పుంపులకు, పరుష సరళములు పరమగునపుడు సుగాగమంబగు.

(ఉన్నతంపున్ + గొడుగు)

3. ద్రుతానికి సరళ స్థిరాలు పరమగునపుడు లోప సంశ్లేషలు విభాషనగు. ద్రుత లోపం (ఉన్నతంపు గొడుగు) సంశ్లేష (ఉన్నతంపునాడుగు) 4. వర్ణ యుక్తరళములు పరమగునపుడు ద్రుతమునకు పూర్ణబిందువు కానబడియెడి.

పూర్ణబిందువు (ఉన్నతంగొడుగు)

11. తెల్లస్తనము	- తెల్ల + తనము	12. తెల్లదనము	-తెల్ల + తనము

సూత్రం: 1. సమాసాలలో ఉదంతాలైన స్త్రీ సమాలకు, పుంపులకు, అదంత గుణ వాచకమునకు తనము పరమగునపుడు సుగాగమంబగు. (తెల్ల + తనము)

2. ద్రుత ప్రకృతికము మీది పరుషములకు సరళములగు. (తెల్లన్ + దనము)

3. ఆదేశ సరళములకు ముందున్న ద్రుతమునకు బిందు సంశ్లేషలు విభాషనగు.పూర్ణ బిందువు (తెల్లదనము) సంశ్లేష (తెల్లనము) తెల్ల + తనము.

13. విధాతృనాసతి	-విధాతృ+ఆనతి	14. రాజనాజ్ఞ	-రాజ+ఆజ్ఞ

సూత్రం : షష్ఠీ తత్పూర్వ సమాసములోని ఉకార, ఋకారములకు అచ్చ పరమగునపుడు సుగాగమంబగు.

19. ద్వీరుక్తకార సంధి

1.కట్టెదుట	-కడు + ఎదుట	2..నట్టడవి	-నడు + అడవి

సూత్రం: కుఱు,చిఱు,కడు,నీడు, నడు శబ్దముల అడ లకు అచ్చ పరమగునపుడు ద్వీరుక్తకారంబగు,

20. టుగాగమ సంధి

1. తూగుటుయ్యెల	-తూగు + ఉయ్యెల	2. ముద్దుటుంగరము	-ముద్దు + ఉంగరము.

సూత్రం: కర్మధారయమునందు ఉత్త్రునకు అచ్చ పరమగునపుడు టుగాగమంబగు.

3. పల్లెటూరు	పల్లె+టూరు	తీనెటిగ	- తీనె + ఈగ

సూత్రం: కర్మధారయమునందు ఉద్భిన్న అచ్చులకు అచ్చ పరమగునపుడు టుగాగమంబగు.

21 శ్పత్త్య సంది

1. నిశ్చింత	- నిస్ + చింత	2. సచ్చాత్ముడు	- సత్ + చాత్ముడు
3. శరద్వంద్యకలు	- శరత్ + వంద్యకలు	4. జగజ్జనని	- జగత్ + జనని
6. సజ్జనుడు	సత్ + జనుడు	7. సచ్చరిత్రము	- సత్ + చరిత్రము
		8. సజ్జవనము	- సత్ + జవనము

"సూత్రం: 'స' కార 'త' వర్ణమునకు 'శ' కార 'చ' వర్ణములు పరమగునపుడు 'శ' కార, 'చ' వర్ణములే ఆదేశమగును."

22. యడాగమ సంది

1. హరియపుడు	- హరి + అపుడు.	2. ఉన్నయూరు	- ఉన్న + ఊరు
3. బిక్ష యిరదయ్యె	- బిక్ష + డయ్యె	4. కాశి యివ్వీటి	- కాశి + ఇవ్వీటి

సూత్రం : సందిలేని చోట స్వరంబు కంటే పరంబైన స్వరంబునకు యడాగమంబగు.

23. సరళాదేశ సంది

1. ఇడదయ్యంగటూ	ఇడదయ్యన్ + కటూ	2. తడవులబట్టి	- తడవులన్ + పట్టి	3. అడంగదొక్కి	- అడుగన్ + తొక్కి

సూత్రం: ద్రుత ప్రకృతికము మీది పరుషములను సరళములుగు,
దేశ సరళములకు ముందున్న ద్రుతమునకు బిందు సంశ్లేషలు విభాషనగు.

ప్రశ్న సంఖ్య 23, 24 సమాసాలు:

1. శతాబ్దం	శత సంఖ్యగల అబ్దం	ద్విగు సమాసము
2. నలుదెసలు	నాలుగు సంఖ్య గల దెసలు	ద్విగు సమాసము.
3. ముప్పయి సంవత్సరాలు-	ముప్పయి సంఖ్య గల సంవత్సరాలు. ద్వి	గు సమాసము
4. నాలుగు గీతలు	నాలుగు సంఖ్య గల గీతలు	ద్విగు సమాసము
5. నాలుగడుగులు	నాలుగు సంఖ్య గల అడుగులు	ద్విగు సమాసము
6. మూడునెలలు --	మూడు సంఖ్య గల నెలలు	ద్విగు సమాసము
సూర్యచంద్రులు	సూర్యుడు మరియు చంద్రుడు (సూర్యుడును, చంద్రుడును)	ద్వంద్వ సమాసము
8. స్త్రీ పురుషుల	స్త్రీలు మరియు పురుషులు (స్త్రీలును, పురుషులును)	ద్వంద్వ సమాసము
19. వన్నె చిన్నలు	వన్నె మరియు చిన్న (వన్నెయును, చిన్నయును)	ద్వంద్వ సమాసము
10. శక్తియుక్తులు	శక్తి మరియు యుక్తి (శక్తియును, యుక్తియును)	ద్వంద్వ సమాసము
11. శ్రద్ధాసక్తులు	శ్రద్ధ మరియు ఆసక్తి (శ్రద్ధయును, ఆసక్తియును)	ద్వంద్వ సమాసము
12. ప్రతిదినము	దినము, దినము	అవ్యయీభావ సమాసం
13. యథాశక్తి	శక్తి ఎంతో అంత	అవ్యయీభావ సమాసం
14. ఆబాలగోపాలం -	బాలుడి నుండి గోపాలుని వరకు	అవ్యయీభావ సమాసం
15. అనువర్ధం	వర్ధమును అనుసరించి	అవ్యయీభావ సమాసం
16. అనుకూలం	కూలమును అనుసరించి	అవ్యయీభావ సమాసం
17. యథామూలం	మూలం ఎంతో అంత	అవ్యయీభావ సమాసం
18. ప్రతిమాస	మాసము, మాసము	అవ్యయీభావ సమాసం
19. గంగానది	గంగా అను పేరు గల నది.	సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
20. భారతదేశం	భారత్ అను పేరు గల దేశం.	సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము:
21. చంపకవతి పట్టణము -	చంపకవతి అను పేరు గల పట్టణము	సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
22. శిరిష పుష్పము.	శిరిష అను పేరు గల పుష్పము	సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
23. విద్యాధికులు	విద్య చేత అధికులు	తృతీయా తత్పురుష సమాసము
24. ధనహీనుడు	ధనము చేత హీనుడు. బుద్ధి చేత హీనుడు	తృతీయా తత్పురుష సమాసము
25. బుద్ధిహీనుడు	బుద్ధి చేత హీనుడు	తృతీయా తత్పురుష సమాసము:
26. వితంతు వివాహం	వితంతువు యొక్క వివాహం	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము

27. మానవ చరిత్ర -	మానవుల యొక్క చరిత్ర	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము
28. మానవ సంఘము	మానవుల యొక్క సంఘము కూటము యొక్క అగ్రము	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము
29. కూటాగ్రము	కూటము యొక్క అగ్రము	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము
30. తన చూపు	తన యొక్క చూపు	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము
31. గ్రామోద్ధరణం	గ్రామముల యొక్క ఉద్ధరణం	షష్ఠి తత్పురుష సమాసము
32. సమాజ రుగ్మతలు	సమాజము నందలి రుగ్మతలు	సప్తమీ తత్పురుష సమాసము:
33. మహాబాగ్యము	గొప్పమైన బాగ్యము-	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
34. నీచ వాక్యములు.	నిచమైన వాక్యములు-	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
35. ప్రముఖుడైన	ప్రముఖమైన దినం--	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
36. దివ్యసంకల్పం	దివ్యమైన సంకల్పం-	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
37. నీలాకాశం	నీలమైన ఆకాశం: -	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
38. మహానగరాలు	గొప్పమైన నగరాలు	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
39. శుభదినం	శుభమైన న	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
40. చిక్కని పాలు	చిక్కనైన పాలు	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
41. నవసారభము	కొత్తదైన సారభము .	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
42. పాత పరిచయాలు	పాతమైన పరిచయాలు	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
43. మామిడి గున్న	గున్నయైన మామిడి	విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము
44. సేవావృత్తి.	సేవ అనేది వృత్తి	రూపక సమాసము
45. మోక్షలక్ష్మి	మోక్షమనెడి లక్ష్మి	రూపక సమాసము
46. నిశాసతి ని	నిశా అనే సతి	రూపక సమాసము
47. కలువ కన్నులు	కలువల వంటి కన్నులు	ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
48. పదాబ్జములు	అబ్జముల వంటి పదములు	ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
49. అసాధారణం	సాధారణం కానిది.	నజ తత్పురుష సమాసము
50. అసంకల్పితం	సంకల్పితం కానిది.	నజ తత్పురుష సమాసము
51. అప్రయత్నం	ప్రయత్నం కానిది.	నజ తత్పురుష సమాసము
52. అనామకము	నామము లేనిది.	నజ తత్పురుష సమాసము
53. మృదుమదురము	మృదువైనది. మదురమైనది	విశేషణ ఉభయ పద కర్మధారయ సమాసము
54. మహాత్ముడు.	గొప్పమైన ఆత్మ కలవాడు.	బహువ్రీహి సమాసము
55. పావనచరిత్ర	పావనమైన చరిత్ర కలది.	బహువ్రీహి సమాసము
56. అహిమభానుడు	వేడి కిరణములు కలవాడు. .	బహువ్రీహి సమాసము
57. మచ్చె కంటి	చేప వంటి కన్నులు కలది.	బహువ్రీహి సమాసము
58. చిగురుబోడి	చిగురువంటి శరీరము కలది.	బహువ్రీహి సమాసము
59. కమలానన	కమలము వంటి ఆననము కలది.	బహువ్రీహి సమాసము
60. వనజముల	వంటి నేత్రములు కలది.	బహువ్రీహి సమాసము
61. ఇందు బింబాస్య	చంద్రబింబం వంటి ముఖము కలది	బహువ్రీహి సమాసము
62. చిత్రగ్రీవం	చిత్రమైన గ్రీవం కలది	బహువ్రీహి సమాసము

ప్రశ్న సంఖ్య : 25 ఆధునిక భాషా వచన పరివర్తనం (ఆధునిక వచనంలోకి మార్పడం)

1. ఆ పరివ్రాజకుడు నిప్పుగా విని మిక్కిలి ఖిన్నుడనయితిని. ఆ సన్యాసి చెప్పగా విని చాలా బాధపడ్డాను.
2. వివేకహీనుడైన ప్రభువును సేవించుటకంటే పనవానముత్తముము. వివేకం లేని రాజును సేవ చేయడం కన్న అడవిలో ఉండడం మంచిది.
3. ఎలుక ప్రతిదినము చిలుక కొయ్య మీదికెగిరి పాత్రము నందున్న యన్నము భక్షించు పోవుచున్నది. ఎలుక రోజూ చిలుకకొయ్య పైకి ఎక్కి పాత్రలోని అన్నము తిని పోతుంది.
4. బుద్ధిహీనత వల్ల సమస్త కార్యములు నిదాఘనదీ పూరములట్లు వినాశము నొందును. తెలివి లేకపోవడం వల్ల అన్ని పనులు వేసవి కాలంలో నదిలో నీళ్ళలా ఎండిపోతాయి.
5. యాచించుకొని బ్రతుకుట కంటే మరణము మేలు. అడుక్కొని బతకడం కంటే చావడం మంచిది.

6. ధనమున బాసిన క్షణమే లాతివాడగును.

డబ్బు పోయిన వెంటనే పరాయివాడు అవుతాడు.

7. యేనే పాపాత్ముని ముఖంబు నీక్కించెతిన్?

నేను ఏ పాపాత్ముడి ముఖాన్ని చూశాన్?

8. ఈతని గుణములు శేషుడు సహితము వర్ధింపజాలడు.

ఇతని గుణాలను శేషుడు కూడా వర్ధించలేదు.

9. హిరణ్యకా! ఈ నిర్ధనవనమునందు వాసము చేయుటకు నిమిత్తమేమి?

ఓ హిరణ్యకా! ఎవరూ లేని ఈ అడవిలో ఉండడానికి ఏమిటి?

10. నా వృత్తాంతము పరులలో జెప్పికోలును యుక్తము గాదు.

నా సమాచారము/కథ ఇతరులలో చెప్పుకోవడం కూడా న్యాయం కాదు.

11. ఈ తావు మా తాత ముత్తాతలు సంపాదించిన కాణాచి కాదు..

ఈ చోటు /స్థానము మా తాత ముత్తాతలు సంపాదించిన చిరకాల నివాస స్థానము కాదు.

12. జవనార్థము మిక్కిలి యాయాసం పాటు సహితము వ్యర్థము.

బ్రతకటం కోసం ఎక్కువగా కష్టపడడం కూడా వృధా.

13. మందరా! నీ వదనామృతము నిర్మించి నా దురంత శాపము నివారించితివి.

ఓ మంధరుడా! నీ మాటలనే అమృతం కురిపించి నాలోని అంతులేని బాధలను పోగొట్టావు

14. మన మూపురను దైవమొక్కరో చేర్చెను.

మన ముగ్గురిని దేవుడు ఒక్క వేట చేర్చాడు.

15. యా పరివ్రాజకుడు చెప్పగా విని మిక్కిలి ఖిన్నుడనయి యిట్లు, చింతించలేని

ఆ సన్న్యాసి చెప్పినప్పుడు విని చాలా బాధపడి ఇలా అలోచించాను.

16. తిరిగి రమ్మను నొక్క లేదగిబోదే..

ఒక లతాంగి తిరిగి రమ్మంది.

17. అస్తమించుచున్న వాండహిమ బానుడు.

సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నారు.

18. ద్వా! కహటంబుఁ దెఱవదు వనిత యొక్కతి.

ఒక స్త్రీ ద్వారము తలుపు కూడా తీయలేదు.

19. యివ్వీటి మీద నాగ్రహముదగునె?

ఈ కాశిపట్టణము మీద కోపము తగునా?

20. మా యింటికింగుడుప రమ్ముగా.

మా ఇంటికి తినడానికి రండి.

21. ఒక మ్రుక్కడిని యాచించుట కంటే నిప్పులోలబడి శరీరము లోలుగుట మేలు..

ఒక నీచుని అర్థించడం / అడగటం కంటే నిప్పులోపడి శరీరము / దేహము విడుచివెట్టడం మంచిది. ఆశ దిగినాడినవాడే సత్పురుషుడు.

22.కోరికలను వదిలినవాడే సత్పురుషుడు.

23. సత్సంగతి కంటే లోకమందు మేలేదియు లేదు.

మంచివారిలో స్నేహం కంటే లోకంలో మేలైనది లేదు.

24. బంచజనులకు కాశికా పట్టణమున..

కాశి పట్టణములో ఉండే ప్రజలకు

25. దేవ కార్యంబు నేడనుదెఱవ యోరు.

ఒకామె / ఒక స్త్రీ ఈ రోజు దైవ కార్యము ఉండంది.

ప్రశ్న సంఖ్య 26, 27 వ్యతిరేకార్థక క్రియలు

1. నేటి విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ లోపించింది.

నేటి విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ లోపించలేదు.

2. రాము పుస్తకాన్ని వ్రాయలేదు.

రాము పుస్తకాన్ని వ్రాశాడు.

3. హిరణ్యకుడు అడవిలో నివసించాడు. .

హిరణ్యకుడు అడవిలో నివసించలేదు.

4. జానపదుడు పట్నంలో చదివాడు.

జానపదుడు పట్నంలో చదవలేదు

5. అబ్దుల్ కలాం ఆత్మకథ వ్రాశాడు.

అబ్దుల్ కలాం ఆత్మకథ వ్రాయలేదు. చేయలేదు.

6. రవి అద్భుతంగా నాట్యం చేశాడు.

రవి అద్భుతంగా నాట్యం చేయలేదు.

7. బాలు చక్కగా పాడగలడు.

బాలు చక్కగా పాడలేదు.

8. గౌతమికి సంగీతం అంటే ఇష్టం. .

గౌతమికి సంగీతం అంటే ఇష్టం లేదు.

9. మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలవు.

మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలతాయి.

0. వృద్ధుడు విద్యానగరాన్ని నిర్మించాడు.

వృద్ధుడు విద్యానగరాన్ని నిర్మించలేదు.

12. సోదేవుడు రాణివాసాన్ని బంధించాడు.

సోదేవుడు రాణివాసాన్ని బంధించలేదు.

13. శ్రీముఖుడు శాతవాహన సామ్రాజ్యమును స్థాపించాడు

శ్రీముఖుడు శాతవాహన సామ్రాజ్యమును స్థాపించలేదు.

14. రైతులు అహర్నిశలు శ్రమిస్తారు.

రైతులు అహర్నిశలు శ్రమించారు.

15. అమరావతిలో అద్భుతమైన శిల్పకళ ఉంది.

అమరావతిలో అద్భుతమైన శిల్పకళ లేదు.

16. రైతులు పంటలు పండించారు.

రైతులు పంటలు పండించలేదు.

17. నేను పేదలకు సహాయం చేస్తాను. .

నేను పేదలకు సహాయం చేయను

18. చూడాకర్ణుడు ఎలుకను కర్తతో కొట్టాడు.

చూడాకర్ణుడు ఎలుకను కర్తతో కొట్టలేదు.

19. స్త్రీలకు చరిత్రలో ప్రముఖస్థానం ఉంది. . స్త్రీ

లకు చరిత్రలో ప్రముఖస్థానం లేదు.

20. హనుమ సముద్రలంఘనం చేశాడు.

హనుమ సముద్రలంఘనం చేయలేదు.

సంఖ్య: 28 సంక్లిష్ట వాక్యము

1. సంక్లిష్ట వాక్యము : రకాలు

ఒక సమాపక క్రియ, ఒకటి గాని అంతకంటే ఎక్కువ అసమాపక క్రియలు కలిగిన వాక్యాన్ని సంక్లిష్ట వాక్యం అంటారు.

సంక్లిష్ట వాక్యాలు 4 రకాలు : 1. క్షార్తర్థకం 2. శత్రర్థకం 3. చెదర్థకం 4. అప్యర్థకం

క్షార్తర్థకం: భూత కాలపు అసమాపక క్రియ (అసమాపక క్రియ : ఇ తో ముగుస్తుంది) (తిని, ఆడి, పాడి, వచ్చి, వెళ్ళి చదివి, పరుగెత్తి, చంపి, వేటాడి, రాసి మొదలైనవి).

1. రాముడు అడవికి వెళ్ళి, రాక్షసులను చంపాడు.

2. అమ్మ వంట చేసి, గుడికి వెళ్ళింది.

3. రవి క్రికెట్ ఆది ఇంటికి వచ్చాడు.

4. మనస్వి బాగా చదివి, నిద్ర పోయింది.

5. రాజు బాగా చదివి పరీక్ష రాశాడు.

6. పుష్ప అన్నం తిని, నిద్రపోయింది.

2. శత్రర్థకం: వర్తమాన కాలపు అసమాపక క్రియ (అసమాపక క్రియ: ఈ తో ముగుస్తుంది) (తింటూ, ఆడుతూ, పాడుతూ, వస్తూ వెళ్తూ, చదువుతూ, చంపుతూ, రాస్తూ)

1. మాదవి ఆలోచిస్తూ పుస్తకం చదువుతున్నది. 2 అమ్మ వంట చేస్తూ పాటలు వింటుంది.

3. ఫిల్లెట్ పేపరు చదువుతూ టీ.వి చూస్తున్నాడు. 4. రవి ఆడుతూ పాడుతున్నాడు.

3. చెదర్థకం : భవిష్యత్ కాలపు అసమాపక క్రియ (అసమాపక క్రియ : ఏ తో ముగుస్తుంది) (తింటే, ఆడితే, పాడితే, వస్తే, వెళ్తే, చదివితే, చంపితే, రాస్తే, నాటితే, మొ||నవి).

1. మొక్కలు నాటితే అవి పర్యావరణానికి మేలు చేస్తాయి.. 2. బాగా చదివితే మంచి మార్కులు వస్తాయి.

3. వర్షాలు పడితే పంటలు పండుతాయి.

4. చెట్లు నరికితే ప్రపంచం నాశనమవుతుంది.

4. అప్యర్థకం : పని జరిగినప్పటికీ ఫలితం లేక పోవడం (వాక్యంలో వివరణ అప్పటికీ అని వస్తుంది) (అసమాపక క్రియ : ఇనా తో ముగుస్తుంది) (తిన్నా, ఆడినా, పాడినా, వచ్చినా, వెళ్ళినా, చదివినా, చంపినా, రాసినా, మొ||నవి)

1. వర్షాలు పడినా పంటలు పండలేదు.

2. పరీక్షలు బాగా రాసినా ఉద్యోగం రాలేదు

3. బాగా చదివినా మార్కులు రాలేదు.

4. మొక్కలు నాటినా కాలుష్యం పోలేదు.

అభ్యాస పత్రము ప్రశ్న సంఖ్య : 29 (కర్తరి వాక్యాలు కర్కణి వాక్యాలు)

1. రాముడు రావణుని చంపాడు.

రాముని చేత రావణుడు చంపబడ్డాడు..

2. వ్యాసుడు భాగవతమును రచించాడు. . వ్యాసుని చేత భాగవతము రచించబడింది.
3. కవిత్రయం భారతమును అనువదించారు. కవిత్రయంచే భారతము అనువదించబడింది.
4. బోయి భీమన్న పాలేరు నాటకాన్ని రచించారు. బోయి భీమన్నచే పాలేరు నాటకము రచింపబడింది.
5. జడ్డు కృష్ణమూర్తి గారు ఎన్నో రచనలు చేశారు. జడ్డు కృష్ణమూర్తి గారిచే ఎన్నో రచనలు చేయబడ్డాయి.
6. నేను ఎన్నో పుస్తకాలు రచించాను. నాచే ఎన్నో పుస్తకాలు రచించబడ్డాయి.
7. లైబ్రరీ నుండి తిప్పిన పుస్తకం నేను చదివాను. లైబ్రరీ నుండి తిప్పిన పుస్తకం నాచే చదువబడింది.
8. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ గీతాంజలిని రచించాడు. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ చే గీతాంజలి రచించబడింది.
9. ప్రధానోపాధ్యాయులు జాతీయజెండాను ఎగురవేశారు. జాతీయజెండా ప్రధానోపాధ్యాయులు చేత ఎగురవేయబడింది.
10. రాముడు మాయలేడిని చంపాడు. మాయలేడి రామునిచే చంపబడింది..
11. నాయకులు ఆశ్రమాలను నిర్మించారు. . ఆశ్రమాలు నాయకులచే నిర్మించబడ్డాయి.
12. బుద్ధుడు శాంతిని బోధించాడు. బుద్ధునిచే శాంతి బోధించబడింది.
13. మనస్వి రామాయణమును చదివింది. రామాయణము మనస్విచ్చే చదువబడింది.
14. గిరి సీతాకోక చిలుకను పట్టుకున్నాడు. గిరిచే సీతాకోక చిలుక పట్టుకోబడింది..
15. పోలీసులు దొంగను పట్టుకున్నారు. పోలీసులనే దొంగ పట్టుకోబడ్డాడు.

ప్రశ్న సంఖ్య 30-33 వాక్యాలు

1. దయచేసి నన్ను కాపాడు | ప్రార్థనార్థక వాక్యం. (ఎదుటి వ్యక్తిని ప్రార్థించే సమయంలో వాడుతాం).
2. మీరు రావచ్చు. అనుమత్యక వాక్యం. (అనుమతి తీసుకోనే సమయంలో వాడుతాం)
3. వారందరికీ ఏమైంది? ప్రశ్నార్థక వాక్యం. (ఎదుటి వ్యక్తిని ప్రశ్నించే సమయంలో వాడుతాం)
4. నేను తప్పక వస్తాను. నిశ్చయార్థక వాక్యం. (తప్పనిసరిగా జరుగుతుందనే సందర్భంలో వాడుతాం)
5. ఆహా! ఎంత బాగుంది! ఆశ్చర్యార్థక వాక్యం. (ఆశ్చర్య పడిన సందర్భంలో వాడేది)
6. వారు వెళ్ళవచ్చా? ప్రశ్నార్థక వాక్యం. (ప్రశ్నించే సందర్భంలో వాడుతాం)
7. భీముడు బండెడు అన్నం తినగలడు. సామర్థ్యార్థక వాక్యం. (సమర్థతను తెలిపే సందర్భంలో వాడుతాం)
8. రాజు పని చేస్తాడో, చెయ్యడో? సందేహార్థక వాక్యం. (అనుమానమును కలిగించు సందర్భంలో వాడుతాం)
9. చేతులు కడుక్కో విధ్యార్థక వాక్యం. (పనిని విధిగా చేయాలనే సందర్భంలో వాడుతాం)
10. ఎండలో ఆడవద్దు నిషేధార్థక వాక్యం. (చేయకూడదని తెలిపే సందర్భంలో వాడుతాం).
11. మీకు శుభం కలుగుగాక ఆశీర్వాదక వాక్యం (దీపించే సందర్భంలో వాడుతాం)
12. వర్షాలు లేక పంటలు పండలేదు- హేతుర్థక వాక్యం, (హేతువు = కారణం) (కారణాన్ని తెలిపేది).
13. రేపు వాన పడవచ్చు. సంభావనార్థక వాక్యం (పని జరగవచ్చు అనే సందర్భంలో వాడుతాం)
14. పళ్ళులు ఎగురును తద్దర్థార్థక వాక్యం. (నిత్య సత్యములను తెలిపే సందర్భంలో వాడుతాం)
15. సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించును - తద్దర్థార్థక వాక్యం. (నిత్య సత్యములను తెలిపే సందర్భంలో వాడుతాం)
16. డబ్బు లేక చదువు ఆగిపోయింది. హేత్యర్థక వాక్యం. (హేతువు = కారణం) (కారణాన్ని తెలిపేది